

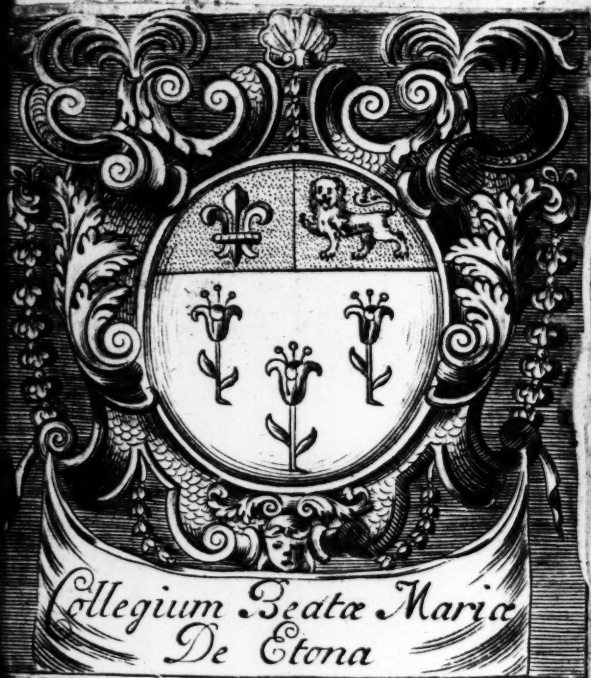
ELEMENTA LOGICÆ,

● In gratiam Studiosæ iuventutis in
Academia OXONIENSIS.

Authore EDOVARDO BRERE-
WOOD, olim Collegij *Anea-*
nasensis alumno dig-
nissimo.

LONDINI,
Apud IOANNEM BILLIUM.
1613.

A
tic
m
fu
8
tu
no
tu
pr
re
tis
ca
et
na

AD FLORENTIS-
SIMAM IUVENTUTEM
Academia OXONIENSIS,
PREFATIO.

 Eritatem in puteo
latentem non in-
cōcinnè finxit An-
tiquitas. Nam postquam
mens humana per lapsum
fuit deprauata, clarum hoc,
& ab ipso lucis fonte peti-
tum iubar, vltcrius sustinere
non potuit, scintillulas tan-
tum & stricturas quasdam
pristinæ suæ puritatis in se
retinuit. Hinc tot exercita-
tissima ingenia in rerum
causis miserè cespitant, & in
errorum scopulos, per cog-
natas rebus apparentias im-

P R Æ F A T I O.

pingunt nauem: Hinc est, quod tantæ sint appetitus à recto, intellectus à vero deviationes: hinc est quod veritatis lucem non amissimus potius quàm retinemus. Huic tam periculoso morbo plures plura excogitarunt medicamina, sed eò infeliciùs, quò remedia plerumque tardiora sint quàm mala, & expeditiores hi medici in lutum fuerint quàm in medelam, qui magis nocuerint humanæ sortis, quam nostræ imbecillitati suppetias ferre.

Atque hic de omni remedio conclamatum putassent mortales, nisi mentem nostram tot modis læsam & impe-

PRÆFATIO.

impetitam, in se recipisset;
 Logica refarciendam: quæ
 cum rationem de curuli suo
 deturbatam, & falsitatum
 inquinamentis sædissimè de-
 formatam cerneret, nullum
 non movebat lapidem, quo
 huic, divinæ auræ portioni,
 suis honos venustasq; con-
 staret sua. Ita enim nos in
 cognitionē rerum pulcher-
 rimarum attexit, sic confo-
 pitam rationis favillam in
 puritatem revocavit, ut nihil turbidi vel fu-
 mosi tantam possit clarita-
 tem devitiare. De igne *Ve-*
stali memorat *Plutarchus*, Plut. in
vit. Numæ
 quod si casu aliquo extin-
 gueretur eundem non lice-
 ret ab alio igne vtpote im-
 puro,

P R A E F A T I O.

puto, accendere, sed à solari
radio repetenda est, tam de-
fecatae flammæ renouatio :
nec extinctam hanc rationis
& morientem lucem, à quo-
vis licet igne redintegrare,
Logices vnius iubar (si purè
accendi vult) est admouen-
dum. Quin & conceptus,
veritati rerum conformatur
semper, sæpe adæquat, ne-
que prius definit comitem
se nobis exhibere, quàm in
naturæ recessum nos intro-
mittendos curauerit, vbi ve-
ritatis lampade sic collustra-
ta cernemus omnia, vt nec
latebit quod obscurum, nec
distrahet quod incertum,
nec obruet quod profun-
dum. Logices ergo muneri
tribu.

P R A E F A T I O.

tribuendum est, quod in rebus veritatem, disquirere simul possimus & assequi, cuius flamine qui verè plenus est *Factus olor niveis pendebit in aëre pennis*, quandamque videbitur cum Deo cognitionem & necessitudinem contraxisse. Veritas enim sic Deo essentialis est (quod scitè Philosophi observarunt) ut si visibili forma se nobis repræsentare statuisset, induceret lumen pro corpore, veritatem assumeret pro anima.

Cum verò reliquæ Logicae partes, suum habeant peculiarem usum & dignitatem, tum hæc quæ in præsentis tractatu continetur,

P R Æ F A T I O.

palnam cæteris præferre,
imò præripere videtur. Dis-
cursus enim dirigit & infor-
mat, argumentorum formu-
las subministrat, Tyrones
minùs exercitados, ad dispu-
tationis praxim instruit, &
ad ipsas literarum apices
præsternit viam. Et cum re-
ctum sit iudex sui & curui,
veritatem proponit argutio-
lis, Sophismatumque quasi
tricis irretitam, è quibus ta-
men ipsam eluctatam cer-
nas, & ab omni grypho se-
liciter euolutam. Infinitus
essem, si singula percurrerẽ,
& pro dignitate subiecti, fu-
siori ressera dilatarem; ab-
undè mihi fecisse videor, si
strictim & summam cutem
strin-

P R Æ F A T I O.

stringam tantum, ut qui rem
hic attendam, non instruam
orationem. Quantum vo-
bis, (selectissima iuventus
musarúmque ingenua proles)
tractatus hic suppedabit
subsidiij, verborum compen-
dio dici non potest, usu ma-
gis & obseruatione depre-
henditur. Tum demum hu-
ius vtilitatē percipietis ple-
nius, cum ad agones litera-
rios vosmet seriò accingatis,
& in palæstram, non tanquã-
bos ad cerôma, sed velut in-
structi pugiles descendatis.
Nisi ergo ignorantiaë socor-
diaque litare habeatis in ani-
mo, & cum *Pyrrhonij*s philo-
sophis nihil vos videre aut
cognoscere arbitremini, ut
qui

P R A E F A T I O.

*Aul.
Gell.*

qui tutius fore statuatis, dubitare de rebus, quàm scire, huc accedite, & in amplexus virginis tam castę ruite. Non est mihi credere tantę severitatis, quin amafios quos non alicui patiarur: si qui vero sint, qui suis monitis gerant morē, & in placitis tantę *Directricis* suaviter conquiescant, hos veluti *Ariadnae* filo in scientiæ thesauros introducit, ubi rationem ē cathedra differentem, passionem, subfidentem fundo, ipsamq; mentem terrena superuolantē, vno quasi intuitu videre licet. Ex hoc fonte ebulliunt rivuli, qui tanquam mamillae *Palladis*, lacte fiunt & vino, vnde habeat
 infan.

PRÆFATIO.

infantulus literarum quod possit exugere, fortis quod haurire. Sed frustra in hoc scrineo reconduntur gazæ, nisi & intromittantur qui accipiant, & egrediantur qui distribuunt. Ingredivimini ergo (Musarum diliciæ) & modesta, ut par est, manu, quos fructus ostendit carpere: neque tamen ita in re aliena prodigos vos esse velim, ut quæ conceduntur vobis in usum, trahatis ad luxuriam. Hortulani permittunt peregrinos hic illic flores legere, sed si lasciuiant in ramos, si plantas evellunt & eradicant, hos persequuntur ut latrones, non patiuntur ut aduenas.

Quod

PRÆFATIO.

Quod si adeo tenellæ
quorundam sint & mollius-
culæ aures, vt siccos logices
terminos ferre non possint,
sed velut admotâ camarinâ,
adduriora quæque nauscent
vocabula, eos ego monitos
velim, hæc alio dicendi ge-
nere non potuisse explicari;
doceri quidem possunt, or-
nari non possunt. Cum e-
nim omnis oratio vel ad
ὑποκρίσειν dirigatur, vel ad *ῥήσιν*, illa
ad mouendos affectus ele-
gantias aucupatur, hæc vt
instruat mentem, rebus ad-
aptat voces, neq; sollicita est
quam ornate, sed quàm sig-
nificanter animi possit sen-
sa exprimere, annon is ad ludi-
brium affectaret eloquen-
tiam,

PRÆFATIO.

tiam, qui Logicam tropis
adornare pruriret, stoma-
chumq; cibi avidum illude-
ret condimentis? Expediant
mihi definitiones, diuifio-
nes, distinctiones, figuris,
floribusq; depictas, & per-
pendant secum, quam tan-
dem vtilitatem ex huius-
modi siliquis sint percepu-
ri. Annon hoc est cum Indis,
margaritas auriq; globulos
de naribus & labijs pendere,
& membris huius curaturæ
nescijs, ridiculè ornatum
adaptare? Adeò ne verò au-
ribus inseruiendum est, vt
nulla saluæ nostræ possint
arridere, nisi quæ metapho-
ras sapiant, & desitura sint
in concentum? Quanto fa-
tius

PRÆFATIO.

tius est *Lysia* hic stilum *Platonis* anteferre facundia, de quibus sic censuit *Fanorinus*, apud *Gellium*, ut si ex *Platonis* oratione aliquid demas mutetur, de elegancia tantum detraxeris, si ex *Lysia*, de sententia. Faciant ergo auctori delicti sui gratiam *Ciceroniani* & *Rhetorculi*, si in materia elegantiarum non capaci, voculis utatur siccioribus, quasque in *Cicerone* suo passim non reperiant. Impingent forte in verba incompta, & horridula, quae tamen si propiori oculo intueantur, *Bruti* baculo, quod *Apollini* parabat offerre, inuenient non dissimilia, cuius intus solidum aurum cornu.

Ant. Gel.
li. 2. cap. 5.

L. m. lib. 2.

PRÆFATIO.

corneo velabatur cortice.
 Meminerint, etiam in Epulis
 suum acrimoniz constare
 vsum, & acerbiora tantum
 est vt displiceant, vt
 nonnunquam stomachum
 excitent, & in nouum eri-
 gant appetitum, *Nec cibus ip-* *Martial.*
Epigram.
se inuas morsu fraudatus aceti.

Hunc igitur libellum, in
 rem vestram visum est do-
 nare typis; non prurigne
 quadam vexandi prælos, ne-
 que vt authori opus hoc
 posthumum famam aliquã
 aut existimationem concili-
 aret, (non enim adeo euiluit
 in rep. literaria tanti viri no-
 men, vt ex adolescentiz suæ
 nucibus & lusu posteritatis
 gratiam emendicaret) sed

vt

PRÆFATIO.

ut studiosa iuventus his velitationibus eoque assuesceret, donec ad arma magis stataria possit descendere. His accedit, quod in huius libelli transcriptionibus, multum olei & sudoris impendebant iuniores, bonasque horas, quas in medullam collacerent, miserè prodigebant in corrices. Tanto labori, ex huius tractatus impressione tandem visum est succurrere, ut illi qui in manuscripta exemplaria irreperant, erroribus, correctus, lima que seueriori castigatus, in lucem prodiret. Favete ergo Academici, imo & fovete partum hunc orbatum patre, vultus sanè

PRÆFATIO.

sanè paternos haud obscure
refert, eoque magis in cli-
entelam vestram dignus est
vt recipiatur, quo minus in-
digeat. Quòd si opellam
hanc eo quo studiosos de-
cet candore tractaveritis,
alias etiam venerandi Capi-
tis lucubrationes expectate,
quæ limam, & lucem, addo
& censuram magis ferent.
Vos interim his fruamini,
clarissimique viri famam eo
audire valeat, quo ille neg-
lexit. Neque iam (vt rari cu-
iusque fatum est) ideo vilescant,
quia communicantur
& sunt in promptu, nec tam
salutaris aquæ satias vos ca-
piat, quod facilis detur ad
hos fontes recursus. Istud
pro

PRÆFATIO.

pro te, libelle, lectori ausim
spondere, quod eius, quam
in te impendet operæ, non
Martial. sit cariturus fructu. *Si can-*
Epigram. didus aure, Et matutina si tibi
fronte venit.

Gulielmus Bakerus Oxon.

Academiae alumnus.

INDEX.

SECTIO. I.

DE definitione Propositionis.

SECTIO. II.

In qua dubitationes resolvuntur.

SECTIO. III.

De propositionis partibus & imprimis de Nomine.

SECTIO. IIII.

De Altera propositionis parte : Verbo.

SECTIO. V.

De Divisione propositionis secundum substantiam, & de definitione Categorica propositionis.

SECTIO. VI.

In qua dubitationes resolvuntur.

SIC.

SECTIO. VII.

*De triplici materia Categorica
propositionis.*

SECTIO. VIII.

*De Divisione Propositionis se-
cundum quantitatem & e-
ius explicatione.*

SECTIO. IX.

In qua dubitationes solvuntur.

SECTIO. X.

*De divisione propositionis se-
cundum Qualitatem Rei, &
eius expositione.*

SECTIO. XI.

*De Divisione Propositionis se-
cundum qualitatem vocis.*

SECTIO. XII.

*De triplici Interrogatione pro-
positionis.*

SECTIO. XIII.

*De accidentibus categorica pro-
positionis*

positionis, & primò de oppo-
sitione, eiusq; legibus.

SECTIO. XIV.

De oppositarum legibus.

SECTIO. XV.

In qua dubitationes resolvun-
tur.

SECTIO. XVI.

De Equipollentia propositionū.

SECTIO. XVII.

De Equipollentia Regulis.

SECTIO. XVIII.

Dubitationes resolvuntur.

SECTIO. XIX.

De conversione Propositionum.

SECTIO. XX.

De Tribus conversionis Modis.

SECTIO. XXI.

Dubitationes resolvuntur.

SECTIO. XXII.

De propositione hypothetica.

SEC.

SECTIO. XXIII.

De propositione Modali.

SECTIO. XXIII.

De accidentibus modalis propositionis.

SECTIO. XXV.

De Argumentatione.

SECTIO. XXVI.

De reductione Syllogismorum.

SECTIO. XXVII.

De Enthymemate.

SECTIO. XXVIII.

De Inductione.

SECTIO. XXIX.

De Exempla.

SECTIO. XXI.

De Inductione et Syllogismo.

SECTIO. XXII.

De Propositione et Syllogismo.

SECTIO.

ELEMENTA LOGICÆ.

SECTIO I.

De definitione Propositionis.

*Propositio est oratio indicativa,
congrua, & perfecta, verum vel
falsum sine ambiguitate signi-
ficans.*

*Quæ definitio constat ge-
nere, & accidentium cumulo.*

*Genus est oratio. Oratio autem nihil est a-
liud quàm vox complexa ad placitum signi-
ficans.*

*Nota enim
quod vox
est duplex,*

*Incomplexa vel simplex, quæ
vnam rem significat, vt ho-
mo.*

*Complexa, quæ ex duabus vel
pluribus vocibus consistit,
vt homo est animal, hæc
autem est oratio.*

B

Disse-

Differentia autem quinque proprietates includit. Nempe, 1. ut sit indicativa, 2. ut congrua, 3. ut perfecta, 4. ut verum vel falsum enuncians, 5. ut sit sine ambiguitate.

1. *Indicativa.*) Propositio est oratio indicatiua bifariam.

Grammatica, quia effertur per verbum indicatiui modi.

Dialectica, quia indicat aliquid esse vel non esse. Ut hæc propositio, *Socrates est Philosophus*, indicat aliquid esse: hæc vero *homo non est equus* indicat aliquid non esse.

2. *Congrua.*) (1) rite instituta & compacta, secundum Grammaticorum regulas, ideo hæc oratio, *Cicero est vir doctus*, non est propositio.

Imperfecta, quæ imperfectum sensum relinquit in mente auditoris, id est, cum auditor certò non intelligit, quid sibi vult is qui profert.

3. *Perfecta.*) Nota enim quod duplex est oratio, Altera.

Perfecta, quæ perfectam intelligentiam generat in audiente: atque talis oratio est propositio.

4. *Verum vel falsum significans.*) Nota quod verum est quando res ita se habet, ut per orationem significatur, ut in hac propositione, *homo est vivens*, falsum autem est, quando
revera

revera ita non est, vt per orationem esse significatur, vt homo est Bos. Quocirca oratio quæ nec verum, nec falsum significat non est propositio. Est autem hæc maxime propria nota propositionis.

§ *Sine ambiguitate.*) (i.) Quæ plures significationes non habet, nec dubium & ancipitem sensum parit in mente auditoris.

Nota. Quod est duplex ambiguitas. Namque est alia.

In voce simplici, & dicitur æquivocatio, quæ est vnius vocis in plures sensus distractio, vt hæc vox, canis, quæ & canem domesticum, & piscem eius nominis significat.

In voce composita, sine oratione, quæ amphibolia dicitur, vt in hac, Aio te *Æacida Romanos* vincere posse. Nam in vtroque sensu intelligi ea potest, vel vt *Romanos* ille vinceret, vel vt ab ijs vinceretur vtramque definitio excludit.

SECTIO II.

In qua dubitationes solvuntur.

Obiectio. **V**ox complexa non definitur, propositio autem cum sit oratio est complexa, Ergo non definitur.

B 2

Solutio.

Materia, quæ sunt voces simplices.

Solutio. In propositione, Consideratur &c

Forma quæ est ipsarum vocum connexio. Igitur quoad materiam est complexa, quia in ea multæ voces sunt, quoad formam incomplexa, quia omnium vocum est vnica connexio.

Obiect. Aliqua vox simplex, vt hoc verbum lego, vel amo, est propositio, quia verum vel falsum significat, at non est oratio, Ergo omnis propositio non est oratio.

Explicita, quæ constat explicite vel expresse ex pluribus vocibus, vt ego sum legens.

Solut. Propositio duplex est, alia

Implicita, quæ licet sit simplex quoad vocem & sonum, est tamen complexa, quoad significationem & sensum, vt lego. Nam significat primo actionem legendi, secundo personam legentem, scilicet, primam, tertio tempus in quo legit, scil. præsens, est ergo propositio implicita, non explicita.

Solut. 2. Vel dicendū, quod

Vocis, & sic simplicia verba sunt.

Sensus, & sic sunt propositiones,

lego, amo, &c. } tiones, quatenus multarum
 Consideran- } vocum significationes conti-
 tur bifariam, } nent & in multas voces re-
 ex parte } solui possunt, vt lego, (1) ego
 } sum legens.

Obiect. Opposita non debent in eadem de-
 finitione poni, sed verum & falsum sunt oppo-
 sita, & inuicem sibi repugnant. Ergo in hac de-
 finitione male ponuntur.

Solut. Op- } Copulatiue, notâ coniu-
 posita ponun- } ctionis interueniente, & sic
 tur in definiti- } male.
 one, vel } Disiunctiue, quando nota
 } disunctionis intercedit, & sic
 } certe poni possunt: vt in hac
 } definitione.

Obiect. Ista oratio propositio est, *Petrus*
cras morietur, non tamen verum vel falsum
 significat, nam responderi non possit, cum ea
 vera an falsa sit, cum vel *cras mori*, vel *ultra*
videri possit.

Solut. Signi- } Determinate in materia ne-
 ficat verum } cessaria, vel impossibili, vel
 vel falsum } contingente de presenti.
 determinate, } Indeterminate in materia
 indetermi- } contingenti de futuro, vt *So-*
 nate, nota e- } *crates* *cras morietur*, contin-
 nim quod pro- } gens futurum est, nam licet
 } nec sit determinate verum,
 } nec determinate falsum, *cras*
 } moriturum *Socratem*: est ta-
 } men

positio significat verum vel falsum,

men sine dubio verum vel falsum, omnis ergo propositio significat verum vel falsum, aut determinate aut indeterminate.

Obiect. Si omnis propositio sit sine ambiguitate, tum nulla est distinguenda, sed aliqua est distinguenda. Nam docet *Aristoteles in lib. de Reprehens. Sophist.* concedendas veras, negandas falsas, ambiguas distinguendas esse, ergo omnis non est sine ambiguitate.

Resp. Propositio duplex.

Dialectica, quæ hic definitur, & est sine ambiguitate.

Sophistica & captiosa, quæ potest esse ambigua & distinguenda.

Per se uniuoca est & sine ambiguitate.

2. Vel dicendum quod propositio.

Per accidens, scilicet vitio *Sophistæ*, ambigua est, ut aqua per se est frigida, per accidens tamen ratione ignis sit calida.

Obiect. Omnis definitio constat ex genere & differentia, ut inquit *Porphyrius* in capite de differentia. Sed hæc sic non constat. Ergo est mala.

Essentialis quæ internam rei essentiam declarat, & ea ex genere & differentia essentiali consistit.

De

Solutio. Definitio est duplex, aut

Descriptiua, quæ rei proprietates & accidentia declarat, & ea ex genere & differentia non conficitur, sed ex genere & proprietatum cumulo, & talis est hæc propositionis definitio.

SECTIO III.

De propositionis partibus & imprimis de Nomine.

Partes propositionis sunt duæ,

Nomen, quod est materialis quasi propositionis pars.

Verbum, quod est eiusdem pars formalis. Ex hisce enim omnis propositio conficitur, aliæ enim orationis partes apud dialecticos non sunt, sed quęcunque aliquid determinati significant, habentur pro nominibus.

Nomen est 1. vox, 2. significatiua ad placitum, 3. sine tempore, 4. cuius nulla pars separata aliquid significat, 5. finita, & 6. recta: Cuius partes sic explico.

I Nomen est vox) Est autem vox nihil aliud, quam sonus ab animalis ore prolatus, & ab oris partibus, lingua, palato, labijs, dentibus efformatus.

Prolatio, ut ab ore animalis proferatur.

Vnde ad rationem vocis duo requiruntur, tum

Formatio, ut in ore fingatur vel formetur sonus priusquam ex ore exeat. Vnde ille sonus quem expirando vel gemendo facimus, quamvis ab ore proferatur non tamen vox dicitur.

Naturaliter, ut illæ quæ idem apud omnes significant, ut canum latratus, lugentium gemitus, &c.

2 Significatiua ad placitū
Nota enim, quod duplices sunt voces significantivæ, nam aliæ significant

Ad placitum, (i.) ad voluntatem imponentis, ut quæ certarum rationum sunt propriæ, nam illæ voces non idem significant apud omnes, ut hæc vox homo, hominem apud omnes gentes non significat, sed habent aliam vocem *Angli*, aliam *Græci*, aliam *Iudei*, qua ipsum exprimant.

3 *Sine tempore.* (i.) sine temporis configuratione, ut scilicet præter suum principale significatum aliquam temporis differentiam non significat.

Nota quod aliud est, tempus

Significare,
Implicare,
Consignificare. Id tempus significat, quod impositum est

Nomen igitur, significare tempus potest vel implicare, sed non significare cum tempore.

4 Cuius nulla pars separata, aliquid significat. Nota quod duplices sunt partes nominis & verbi. Nam alia sunt

Nota, quod nomina sunt duplicia, alia

est ad ipsum principaliter designandum, ut hoc nomen tempus, hora, dies, &c.

Id implicat quod aliquid significat, quod in certo tempore sit ut prandium, cena, &c. Id cum tempore significat, quod una cum principali significato, tempus connotat, ut curro, amavit, &c.

Primæ & remotæ, scilicet literæ.

Propinquæ & immediatæ, scilicet syllabæ quarum neutra aliquid significant; Syllabæ ex literis, nomen & verbum ex syllabis immediate conficiuntur.

Simplicia, quæ non componuntur ex alijs nominibus, ut homo, lapis, &c.

Composita, quæ ex alijs simplicibus constant, ut signiferus, respublica, &c. Nota autem, quod nomina composita, tum orationes sunt, tum nomina, quorum partes separatae licet aliquid significant, id tamen faciunt non ut partes nominis sunt, sed ut partes orationis.

5. *Finita.*
Nota quod
vox

Finita, est quæ certam aliquam rem significat, vt homo, lapis, &c.

Infinita, quæ certam aliquam rem non significat, vt non homo, non lapis, &c. quia non homo significat quidvis præter hominem, quocirca vox finita est vox positiva, infinita autem est negativa.

6 *Recta.*] Recta vox est, quæ in recto casu (i.) nominativo posita est. Obliquæ enim voces, quæ scilicet alterius sunt casus quam nominativi, non nomina, sed casus tantum nominum a dialecticis dicuntur.

SECTIO IIII.

De Altera propositionis parte: Verbo.

Verbum est 1. vox significativa ad placitum, 2. cum tempore, 3. cuius nulla pars separata significat, 4. finita, & 5. recta. Quæ definitio eodem modo explicatur quo definitio nominis. Nam dicitur

1 *Vox significativa ad placitum.*] Vt excludantur, vel non significantes, vel quæ per naturam, non autem voluntatem significant.

2 *Cum tempore.*] Vt distinguatur à nomine, quod potest quidem tempus significare, sed non cum tempore.

Præ-

Præcipuum, in quo à nomine non distinguitur, vt lego, principaliter lectionem, amo amorem significat.

Nota enim quod verbum habet duplex significatum

Secundarium minusque præcipuum, idque duplex, scilicet

Personam, vt amo præter amorem primam personam significat.

Tempus vt amo significat præsens tempus atque his rationibus verbum a nomine distinguitur.

3 *Cuius nulla pars separata significat.*] Vt distinguitur ab oratione.

4 *Finita.*] Vt distinguitur à verbis infinitis, (i.) non verbis infinitivi modi sed negationibus verborum, vt non amo, non vincit, quæ infinita dicuntur ob eandem rationem vt nomina.

5 *Refla.*] Vt excludantur verborum casus. Nam cætera vniversa quæ non sunt indicatiui modi & præsentis temporis, a dialecticis casus verborum non verba nuncupantur.

Nota autem quod licet propositiones ex alijs interdum verbis quam præsentis temporis conficiantur, non tamen sunt eæ aliter propositionis partes, quam quatenus ad verba præsentis temporis reducuntur.

SECTIO. V.

De Divisione propositionis secundum substantiam, & de definitione Categorica propositionis.

Nota quod propositio, trifariam dividitur, secundum

Substantiam:

Quantitatem.

Qualitatem.

Dividitur propositio secundum substantiam

In Categoricam seu simplicem.

In Hypotheticam siue compositam.

Secundum materiam, quia materia immediata categoricae sunt voces simplices, at materia immediata hypotheticae sunt orationes.

Secundum formam, quia forma categoricae est connectio subiecti & praedicati per copulam, sed forma hypotheticae est connectio ipsarum categoricarum per aliquam conjunctionis notam. Ut in hac Categorica, homo est animal, materia eius sunt tres eae voces simplices homo est animal, forma est connectio duorum extremorum, homo, & animal, per verbum, est, quod intercedit.

Nota quod Categorica & Hypothetica propositio differunt bifariam, nempe &

intercedit. In hac autem hypothetica, homo est rationalis, & Asinus est irrationalis. Materia proxima sunt duae illae propositiones quae connectuntur per copulativam conjunctionem, forma autem est ipsa connexio.

Propositio Categorica, est ea propositio, quae constat, 1. ex subiecto, 2. praedicato, & 3. copula, tanquam 4. ex partibus proximis. Ut homo est animatus.

1. Nota quod subiectum est ea pars propositionis quae praecedat copulae, ut in dicta propositione (*homo.*)

Duo hic observa, 1. quod non quicquid praecedat copulae in propositione est eius subiectum, sed ea pars propositionis quae praecedat, nam signa etiam praecedunt, sed non dicuntur subiecta, quia non sunt partes, sed accidentia propositionis.

Secundo observa, Quod cum dicitur subiectum id esse quod praecedat verba, in propositione, non intelligitur quod in loco vel voce praecedat, sed quod in significatione & sensu, ut in hac propositione, Philosophus est Socrates, Socrates est subiectum, quia licet sequitur in sono, tamen in sensu & constructione praecedat.

2. Praedicatum est quod sequitur copulam in propositione, ut in dicta propositione (*animatus.*)

Nota, quod duplex est prædicatum in propositione, alterum

Materiale, id scil. quod sequitur verbum principale & quod per copulam vnitur subiecto.

Formale, ipsum nimirum verbum, vt in dicta propositione, (animatus) est materiale prædicatum, (est) formale.

Obiect. Prædicatum & copula sunt diuersæ partes propositionis. Ergo copula non est prædicatum.

Resp. Copula & prædicatum materiale sunt diuersæ partes propositionis, sed ipsa copula est prædicatum formale.

Nam verbum consideratur, vel

Vt adjacet subiecto, & sic est prædicatum.

Vt vnit prædicatum materiale subiecto, & sic est copula.

3. Copula est ipsum verbum substantivum, quod intercedit inter subiectum & prædicatum, & vnum copulat alteri. Vt in dicta propositione (est.)

Duo hic notanda. Primum, quod verbum quodlibet, non potest esse copula propositionis, sed solummodo substantivum, vt verbum sum, & quæ ab eo veniunt, es, est, sumus, &c. Vt in hac propositione *Plato* legit librū, legit non est copula, sed verbum (est) in verbo (legit) intellectum, *Plato* est legens librum.

Expli-

Secundo
nota quod co-
pula ponitur
in propositio-
ne bifariam,
vel

Explicite, vt in hac propo-
sitione, homo est corpus.

Implicite, vt in hac, homo
vivit. Vbi copula intelligitur
in verbo adiectivo vivit, talis
autem propositio resolvi po-
test in explicitam per verbum

Substantivum (*est*) & participium præsens
temporis, hunc in modum, homo est vivens.

4 Nota quod
ea particula
(tanquam ex
partibus pro-
ximis) adijci-
tur ad exclu-
dendam hypo-
theticam pro-
positionē hęc
enim habet
duplices par-
tes, alię sunt

Proximæ, nempe categori-
cæ propositiones.

Remotæ, scilicet, subie-
ctum, prædicatum & copu-
la ex quibus Categoricæ
conficiuntur. Conficiuntur
igitur hypotheticæ propo-
sitiones etiam ex subiecto,
prædicato, & copula, sed
non tanquam ex partibus
proximis sicuti Categori-
cæ.

SECTIO VI.

In qua dubitationes resolvuntur.

Ob. **M**embra omnis bonæ divisionis
debent esse opposita, at mem-
bra huius divisionis non sunt
opposita, Ergo propositio male dividitur. Mi-
nor

nor probatur, quia vnum oppositum non est pars alterius, at Categorica propositio est pars Hypotheticæ, Ergo.

Resp. In categorica propositione duo spectantur, nempe

Materia, & quoad hanc non opponuntur, quia partes materiales categoricæ scil. voces simplices, sunt etiam partes licet remotæ hypotheticæ.

Forma, & quoad hanc opponuntur, quia forma Categoricæ est connexio extremorum per verbum, sed forma hypotheticæ est connexio categoricarum propositionum per coniunctionem.

Ob. Sunt tantum duæ partes orationis secundum dialecticos, scil. nomen & verbum, at omnis propositio est oratio, Ergo sunt duæ solum partes propositionis, & non tres, subiectum, prædicatum, & copula.

Resp. Propositionis partes sumuntur, vel,

Penes modum significandi, sic duæ solum partes distinctæ sunt, scil. nomen & verbum, quia illud sine tempore significat, hoc cum tempore.

Penes ordinem collocandi in propositione, & sic tres sunt, subiectum, prædicatum, & copula, quia subiectum præcedit, prædicatum succedit, copula intercedit. Igitur duæ solum

| solum sunt distinctæ essentia-
liter, nam subiectum & præ-
dicatum ambo sub nomine
(continentur.

Ob. Bona definitio debet convenire om-
nibus quæ sub definito continentur, sed hæc
definitio non convenit omni categoricæ pro-
positioni. Nam hæc definitio, homo est, caret
prædicato, & hæc, lego, pluit, vincit, categori-
cæ sunt, carent tamen & subiecto & prædicato.
Ergo male definitur.

Resp. Subiectum & prædicatum, sunt in a-
liqua propositione duobus modis, vel 1. ex-
presse, cum explicantur, aut 2. implicate, quan-
do in verbo intelliguntur ambo vel alterum, ut
in hac *Socrates* amat exprimitur subiectum, sed
latet prædicatum. In hac autem, lego, &
subiectum intelligitur & prædicatum. Resolvi
tamen potest, eo modo quo supra dicebatur, &
fieri explicata, ego sum legens.

Quocirca omnis propositio ex illis tribus
constat, vel explicite, vel saltem implicite (1)
illæ partes in omni categorica, vel exprimun-
tur, vel saltem necessario intelliguntur.

Notandum autem quod semper, ubi nullum
aliud prædicatum post verbum (est) in propo-
sitione adjicitur, ibi hoc nomen (ens) intelli-
gitur, (ens autem apud philosophos significat
omne id quod est. Ut in hac propositione ho-
mo est, (1) homo est ens. Quia in verbo est
semper hoc participium ens subauditur.

SECTIO VII.

De triplici materia Categorice propositionis.

Ex qua conficitur, & sic
 subiectum, prædicatum, &
 copula sunt eius materia.

Materia
 propositionis
 duplex est, { Circa quam, quæ est realis
 habitudo subiecti ad prædi-
 catum.

Hæc vero
 materia tri-
 plex est. { 1. Necessaria, seu naturalis.
 2. Impossibilis, seu remota.
 3. Contingens, seu possibilis.

1 Materia necessaria est, cum prædicatum
 necessario affirmatur de subiecto, ut in hac pro-
 positione homo est animal. Necessarium est
 enim hominem esse animal. Necessarium enim
 definitur id quod non potest aliter se habere.
 Quocirca illæ propositiones vocantur neces-
 sariæ, quarum prædicata non possunt aliter,
 quam convenire subiectis.

2 Materia impossibilis est, cum impossibile
 sit prædicatum vere affirmari de subiecto, ut in
 hac propositione homo est Asinus, & in hac,
 arbor est lapis, &c. quia impossibile est homi-
 nem esse Asinum, arborem esse lapidem. Nam
 impossibile definitur quod non potest ita se ha-
 bere.

3 Materia contingens est, quando præ-
 dicatum medio quodam modo se habet, & po-
 test

test vel adesse vel abesse à subiecto, vt in hac homo est doctus, nam contingit homini vt sit doctus, cum possit esse vel doctus vel indoctus. Et in hac lapis est rubens, nam potest lapis vel rubens esse vel alterius coloris. Nam contingens definitur quod potest esse vel non esse.

Quocirca, 1. propositio necessaria ea est, in qua prædicatum subiecto conuenit ex natura subiecti. 2. Impossibilis, in qua prædicatum ex natura repugnat subiecto. 3. Contingens in qua prædicatum nec repugnat naturæ subiecti, nec subiecto ex natura conuenit, sed velut indifferens est.

Ex quibus colligitur, quod in materia necessaria, propositiones omnes affirmatiuæ verè sunt, negatiuæ falsæ, vt homo est animal vera est, homo non est animal, falsa. In materia impossibili contra, negatiuæ verè affirmatiuæ falsæ, vt homo est Leo, falsa; homo non est Leo, vera. In materia contingenti, vel veras, vel falsas esse non repugnat, vt homo est doctus, homo non est doctus. Vtraque enim vel vera esse potest vel falsa.

SECTIO

SECTIO VIII.

*De diuisione propositionis secundum
quantitatem & eius expli-
catione.*

Propositio categori-
ca dividitur secundum
quantitatem in propo-
sitionem,

1. Vniuersalem.
2. Particularem.
3. Indefinitam.
4. Singularem.

1. **P**ropositio vniuersalis est ea, cuius subiectum
est terminus communis, signo vniuersali
amplificatus, vt *omnis homo vivit*, *nullus
homo est Asinus*.

Nota quod terminus communis est vox apta
prædicari de pluribus, (r) quæ talem rem sig-
nificat quæ est communis multis, sicut hæc vox
homo, est vox communis, quia rem significat
quæ pluribus convenit, vt *Socrati*, *Platoni*, &
omnibus singularibus hominibus.

Nota secundo quod signum vniuersale est,
quod facit terminum cui coniungitur vniuer-
saliter capi, siue affirmatiuè, siue negatiuè. Cu-
iusmodi sunt *omnis*, *quilibet*, *unumquodque*,
nullus, *nihil* & huiusmodi.

1. Vt eius subiectum sit
vox vniuersalis, vnde hæc v-
niuersalis non est, *Omnis So-
crates est philosophus*.

2. Vt subiecto præfixum sit
signum vniuersale, vnde hæc
vni.

Notandum
igitur quod
tres illæ con-
ditiones re-
quiruntur ad
propositionē
vniuersalem.

vniuersalis non est, aliquis ho-
mo est vivens, quia licet sub-
iectum per se sit vniuersale,
ratione tamen signi restringi-
tur & fit propositio particula-
ris.

3. Vt subiectum vniverfa-
liter capiatur, non collectivè
sed distributivè (1) vt prædica-
tum omnibus conveniat, quæ
sunt sub subiecto, non solum
collectivè verum etiam distri-
butivè acceptis, vnde hæc non
est vniuersalis, Omnes sapi-
entes Græciæ sunt septem,
quia prædicatum non conve-
nit cuilibet singulari sub sub-
iecto comprehenso, sed om-
nibus simul acceptis.

2. *Propositio particularis est illa cuius subiectum
est terminus communis signo particulari contractus,
vt aliquis homo legit, quidam homo est albus.*

Signa particularia sunt aliquis, quidam, reli-
quus, alter & huiusmodi, quæ aliquid per se
commune contrahere & restringere possunt.

1. Vt subiectum sit vox
communis, vnde hæc non est
particularis, aliquis *Virgilius*
est Poeta.

2. Vt subiectum contra-
hatur per signum particulare,
vnde

Vnde ad propositionem particularem, tres hæ conditiones exiguntur, nimirum

vnde hæc, homo est albus, non est particularis ob defectum particularis signi.

3. Ut subiectum per signum determinatum, nõ vnã rem singularem significet determinate, sed indeterminate supponat pro individuo vago, vnde hæc non est particularis hic homo est albus, quia licet restringit, hoc tamen est determinate non indeterminate, (1) ad rem certam & singularem, particularis autem licet restringit, ad rem singularem, non tamen ad certam sed vagam & incertam, ita vt multis applicari possit.

3. *Propositio indefinita est ea, cuius subiectum est terminus communis sine aliquo signo sibi adiuncto, vt homo currit, equus est animal.*

Notandum quod indefinita propositio non ita appellatur, quia non habet definitam & certam quantitatem, sed quia nullam habet signo expressam, (1) nec vniuersali, nec particulari, nec singulari signo determinatam. Nam indefinita propositio in re habet quantitatem, sed non secundum enunciandi modum.

Neccessaria & impossibili, obtinet in sensu quantitatem vniuersalis, vt homo est animal

Nota enim
quod indefini-
ta propositio
in materia

mal idem valet quod omnis
homo est animal, homo non
est Asinus, quod nullus homo
est Asinus.

Contingenti, obtinet quan-
tatem particularis, vt homo
est doctus, idem quod aliquis
homo est doctus Quocirca
omnis indefinita propositio
est æquivalenter, vel vniver-
salis, vel particularis, sed for-
maliter neutra.

4. *Propositio singularis est illa, cuius subiectum
est vox singularis, vel vox universalis singulariter
accepta, vt Socrates disputat, hic homo currit.*

Vox singularis ea est, quæ est apta affirmari
de vno solo, vt, *Socrates, Plato, Virgilius, &c.*
(1) quæ rem vnicam & singularem significat.

Proprie, per adiectionem
signi demonstratiui, primitivæ
speciei, vt hic homo iste e-
quus, &c.

Improprie & figurate, ex
suppositione, quando vox v-
niversalis pro singulari sup-
ponit, vt Poeta pro *Virgilio*,
Orator, pro *Cicerone*, prioris
autem generis singularia, sin-
gularia demonstrata dicun-
tur, & quoad vocem & sensum
singularia sunt, posterioris
vero

Nota autem
quod vox vni-
versalis dupli-
citer fieri po-
test singularis,

vero, dicuntur singularia per suppositionem, quia licet secundum vocem vniversalia sunt, tamen secundum ysum & applicationem vocis singularia sunt.

Hic autem nota discrimen inter singularia & particularia signa. Nam in hoc conueniunt, quod vtraque adhibita voci vniuersali tollunt vniuersalitem ipsius vocis, eamq; contrahunt. Sed in hoc differunt, Quod signa singularia, vocem cui adiiciuntur ad rem certam & demonstratam restringunt, vt hic homo legit, iste homo currit. Signa autem particularia, eam contrahunt ad rem incertam, & vagam, vt quidam homo est Philosophus, aliquis equus est albus, &c.

SECTIO IX.

In qua dubitationes resolvuntur.

Obiect. **A** Rist. in lib. 1. de Interpret. cap. 5. dividit propositionem in vniversalem & singularem, nihil loquitur de indefinita & particulari, at diuisio Arist. est bona, Ergo superflua est hæc quadrimembris diuisio.

Resp.

Subiecti solum, & sic omnis propositio aut est vniuersalis aut singularis, quia omne subiectum per se acceptum aut singulare, aut vniuersale est.

Resp. Duplex spectatur quantitas in propositione, vel ex parte

Signi & sic est quadruplex quia si sit signum

Vniuersale, est propositio vniuersalis.

Particulare, est particularis.

Singulare, est singularis.

Nullum, est indefinita.

Nota autem quod in æstimanda propositionis quantitate, nulla cura prædicati habenda est sed subiecti, sic quod talis est quantitas propositionis, qualis est quantitas subiecti, vel ut per se est, vel ut est affectum per signum; ut hæc propositio, *Socrates* est omnis homo singularis est: hæc, omnis equus est *Bucephalus* est vniuersalis.

Ob. Illæ propositiones non sunt distinctæ quæ habent omnes easdem partes, at omnes hæ propositiones habere possunt easdem partes, ut omnis homo vivit, aliquis homo vivit, hic homo vivit, homo vivit, quia habent idem subiectum, prædicatum & copulam; ergo non sunt distinctæ.

Resp. Non oportet esse distinctas secundum

C

sub.

substantiam sed secundum quantitatem, quocirca licet interdum habeant easdem partes, quoad essentiam partium non tamen quoad extensionem, hæc enim in omnibus variatur.

Obiect. Hæc propositio est particularis, non omnis homo legit, verum subiectum in ea non est terminus communis, signo particulari determinatus, Ergo propositio particularis male definitur. Maior, apparet ex regulis æquipollentiæ.

Resp. Duplicitia sunt signa particularia, alia

Formaliter & expresse, ut aliquis, quidam, alter, &c.

Æquivalenter & implicite scilicet quod id sensum, & sic signum vniuersale præfixo signo negatiuo est particulare, quocirca licet in ea non sit signum particulare quoad vocem, est tamen quoad sensum.

Ob. Ista propositio, tantum homo est rationalis, est indefinita, non enim est aliqua ex cæteris, tamen ibi non est terminus communis sine signo, Ergo indefinita male describitur.

Resp. Propositio indefinita est, in qua ponitur subiectum sine signo, (i) non sine quouis signo, sed sine signo quantitatis, extendente, scilicet vel contrahente propositionem. Hæc autem signa tantum, solum, &c. non sunt signa quantitatis, sed exclusionis, quæ nullam vim exercent in terminum cui adiunguntur, sed in ea quæ sunt diuersa à subiecto.

Obiect.

Obiect. Illa propositio, totus *Socrates* est albus habet pro subiecto terminum singularem. Non tamen est singularis, ergo singularis propositio male definitur: minor probatur quia nulla singularis propositio æquivalet vniuersali, at illa æquivalet huic, omnes *Socratis* partes sunt albæ. Ergo

Resp. Ista propositio est

Formaliter singularis.
Resolutive vniuersalis. Nam si totus *Socrates* capiatur collective pro perfecto *Socrate*, singularis est, si distributive prout idem significat, quod omnes partes *Socratis*, vniuersalis, igitur est formaliter singularis, sed reductiue vniuersalis.

Obiect. In ista propositione, cuiuslibet hominis equus currit, subiectum est terminus communis signo vniuersali determinatus, non tamen est vniuersalis propositio. Ergo,

Resp. Subiectum istius propositionis est (equus) non (hominis) cum sit in obliquo casu, quale subiectum esse non potest, ideoque cum signum nullum ei adhibeatur, propositio est indefinita.

SECTIO X.

*De Diuisione Propositionis secundum
Qualitatem Rei, & eius
expositione.*

Notandum
quod duplex
est qualitas
propositionis.
Altera ex
parte

Rei. Quæ scilicet conuenit pro-
positioni ratione rei quam sig-
nificat, vt veritas & falsitas:
Nam propositio ideo vera &
falsa est, quia in re ita est, vel
non est, quemadmodum sig-
nificatur per propositionem.

— Vocis. Quæ scilicet immediate
& per se propositioni conue-
nit, vt affirmatio & negatio:
Illa qualitas materialis est, hæc
formalis.

1. Causa & fundamento,
sic in re.

2. Subiecto, sic in intelle-
ctu.

Notandum
enim quod ve-
ritas & falsitas
est in aliquo
trifariam, Vel
vt in

3. Signo, sic in propositio-
ne. Intellectus subiectum est,
quia in se concipit veritatem
& falsitatem. Propositio sig-
num est, quia ea explicat. Res
causa est, quia nulla propositio
est vera nisi quia cum re
quadrat, nec falsa nisi quia
cum ea dissidet.

Vera

Propositio { Vera, est ea quæ cum re
igitur, { consentit, i. cum ita se res ha-
bet quemadmodum per pro-
positionem significatur se ha-
bere.

{ Falsa, est ea quæ cum re
dissentit i. cum res aliter se
habet, quam per propositio-
nem significatur.

Ob. Omnis propositio habet omnes veras
partes propositionis, subiectum, prædica-
tum, & copulam. Ergo omnis propositio est
vera.

Resp. Propo- { Quoad formam propositi-
sitio confide- { onis, quæ in coniunctione
ratur vel { prædicati & subiecti per co-
pulam consistit, sic omnis ve-
ra est.

{ Quoad materiam substra-
tam, i. rem ipsam, quam signi-
ficat, sic aliqua est vera, aliqua
falsa.

Ob. Illa est vera secundum materiam quæ
habet omnes veras partes materiales, illæ au-
tem sunt subiectum, prædicatum, & copula,
quas omnis propositio habet. Ergo omnis est
vera quoad materiam.

{ Ex qua seu interna, quæ
materia compositionis dici-
tur s. ex qua propositio com-
ponitur, sic subiectū, prædica-
tum.

Resp. Materia est duplex

tum, copula eius materia est. Circaquam, seu externa, quæ materia significationis nominari, potest nempe id quod propositio significat. Sic res significata per propositionem eius materia est, & quoad hanc aliæ sunt veræ, aliæ falsæ.

Ob. Omnis veritas & falsitas consistit in vocum complexione, sed aliquæ propositiones sunt voces simplices, vt lego, curro &c. Ergo aliquæ sunt propositiones, nec veræ nec falsæ. Maior est *Arist.* in Proemio lib. de Interpretatione.

Resp. Complexio duplex est.

Secundum vocem & ea est solum in propositionibus explicitis.

Secundum sensum vel significationem, & ea est in omnibus, hunc vero *Arist.* intelligit. In omni enim propositione complexio vel expressa vel occulta est.

Ob. Eadem propositio, vera esse potest & falsa. Ergo membra non satis distinguuntur, Antecedens patet, quia hæc propositio *Petrus* sedet, quæ vera est eo sedente, si surgat falsa est.

1. Vox(i) materia compositionis & quoad hanc non mutatur. 2 Sig-

Resp. Inpro-
positione tria
ista spectan-
tur.

2. Significatio & quoad,
hanc non mutatur, quia sem-
per idem significat.

3. Modus significandi,
quantum ad conformitatem
eius vel discordiam cum re
significata, & quantum ad
hanc mutatur, quia non se-
cundum eandem conformita-
tem significat quam prius,
Quocirca licet eadem propo-
sitiō secundum substantiam
sit vera & falsa, non tamen
eadem est secundum qualita-
tem & modum significandi.

SECTIO XI.

*De Divisione Propositionis secundum
qualitatem vocis.*

Propositio

Assertiva est, in qua co-
pula principalis affirmatur. i.
cum copulæ principali nullū
negationis signum præfigitur,
ut homo est rationalis.

Negativa est, in qua copula
principalis negatur. i. quando
verbo principali præfigitur
negationis signum, ut homo
non est equus.

Ad quarum definitionum intelligentiam, duo notanda sunt. i. Quod in discernenda propositionis affirmatione & negatione, non quævis propositionis pars, sed solum copula respicienda est, non vero prædicati vel subiecti: vbi enim verbum non negatur, licet & subiectum & prædicatum negentur, propositio affirmatiua erit, vt non homo est non equus.

Secundo notandū, quod non ex cuiuscunque copulæ affirmatione vel negatione in propositione estimatur propositionis affirmatio vel negatio, sed solum ex affirmatione vel negatione copulæ principalis. Vt hæc propositio, qui non studet est indoctus est affirmatiua, quia principale verbum affirmatur, licet negetur alterum. Hæc autem, quicumque viuit non est mortuus est negatiua quia principale verbum negatur.

Principalis cuius vi subiectum & prædicatum in propositione copulantur.

Duplex enim
copula est ;

Minus principalis, quæ non connectit prædicatum subiecto, sed partes subiecti ad se invicem, aut partes prædicati ad se invicem. Vt in hac propositione *Socrates* qui est *Philosophus* est *fælix*, prius illud verbum non est copula propositionis, sed copula subiecti, eius partes inuicē connectens, hoc enim totum, *So-*

crates

crates qui est Philosophus, habet locum subiecti in ea propositione: Verbum autem posterius est verbum principale & propositionis copula, quia ipsum prædicatum nectit subiecto, &c.

Prius, ut homo est indoctus.

Infinis, ut homo est non doctus.

Nota quod apud dialecticos negatio est triplex

Negans, ut homo non est doctus. Atq; hæc sola est, quæ propositionem negativam facit. Ita quod negatio præposita alijs partibus propositionis, quàm copulæ, non est negatio totius propositionis, sed eius solum termini cui coniungitur.

Ob. Arist. In lib. de Interpretatione cap. de oratione, facit affirmationem & negationem species propositionis, ergo non sunt eius qualitates.

Sol. Affirmatio & negatio bifariam capiuntur.

Formaliter pro compositione affirmativa, vel negativa prædicati cum subiecto, sic qualitates sunt.

Materialiter, pro propositione affirmativa, vel propositione negativa, sic species propositionis sunt.

Ob. Hæc propositio negatiua est, nullus homo est. *A*linus, tamen ibi signum non præponitur verbo sed subiecto. Ergo negatiua propositio male definitur.

Sol. Præponitur.

Quoad vocem, subiecto.
Quoad vim & sensum etiam verbo. Quatenus enim (nullus) includit signum vniuersalitatis, in subiectum, sed quatenus signum negationis in verbum vim exercet.

Pure negatiua vt non, nec &c.

Notandum enim, quod signa negatiue qualitatis sunt duplicia. Alia

Mixta quæ cum negatione i. qualitate, etiam vniuersalitatem, id est quantitatem propositionis designant. Vt nullus, nihil, &c. Quocirca cum aliquod signum posterioris generis præponitur propositioni, licet quantum ad quantitatem vim exerceat in subiectum, tamen quantum ad qualitatem vim exercet in copulam. Generalis enim ea regula est, quantitatem propositionis à subiecto, qualitatem à copula sumendam esse.

Ob. Hæc propositio *Socrates* est, vel non est, nec est affirmata nec negata, cum vnum membrum affirmetur, alterum negetur. Ergo pro-

propositio insufficienter diuiditur secundum qualitatem.

Sol. Propositiones affirmatiuæ & negatiuæ sunt vel

Puræ } Affirmantes, vt
aut } Socrates est.
Negantes, vt So-
crates non est.

Mixtæ, quæ vtramq; qualitatem participant, partimque affirmatiuæ, partimque negatiuæ sunt, vt *Socrates* est, vel non est, cum alterum principale verbum affirmetur, alterum negetur.

Ob. Si negatio debet præcedere verbo in negatiua propositione, aut ergo mediate, aut immediate: Non mediate, quia tum hæc est negatiua, non homo est animal: Nec immediate, quia tum hæc non esset negatiua, nullus homo est animal, quia præcedit negatio immediate non verbo, sed subiecto.

Sol. Debet negatio præcedere verbo immediate, aut quoad vocem, vt in hac, homo non est bos, aut saltem quoad sensum & vim, vt in hac nullus homo est bos, Nam quamuis signum (nullus) immediate præcedat subiecto, tamen exercet vim & in subiectum vt est signum vniuersale, & in verbum vt est signum negativum.

Obiect. Hæc propositio, non homo non est animal, est affirmatiua, in ea tamen negatio præponitur verbo principali, Ergo. Antecedens

dens patet quia duæ negationes faciunt affirmationem.

Resp. Ista
propositio

In voce negatiua est, quia
copula negatur.

In sensu affirmatiua, quia e-
am duplex negatio facit huic
affirmanti æquiualeere, homo
est animal.

Duo hic notanda de negationibus. Primò. Quod duæ negationes tum solum propositionem in sensu affirmantem faciunt, vbi altera negationum verbo immediatè præfigitur, aliter non faciunt affirmatiuam. Vt hæc propositio, non homo est non animal, affirmans formaliter est & quoad vocem & quoad sensum, licet sint duæ negationes, quia neutra earum verbo immediate præponitur. At hæc, non homo non est animal, affirmans est solum quoad sensum & æquiualentiam, quia idem significat quod homo est animal.

Secundo. Notanda hæc generalis regula, quod pares negationes semper faciunt affirmantem propositionem, impares negantem, modo vna earum semper verbo immediate præponatur, vt homo non est non animal, in sensu affirmatiua est, ob pares negationes, hæc autem, non homo non est non animal, negatiua, ob impares.

SECTIO

SECTIO XII.

De triplici Interrogatione propositionis.

Secundum triplicem propositionis diuisionem, triplex fieri potest quæstio de propositione. Nempe, quæ est aliqua propositio? quanta est? qualis est? Prima interrogatio quærit substantiam, ideoque ex diuisione propositionis secundum substantiam est respondendum, Nempe esse categoricam, vel hypotheticam. Secunda quærit quantitatem, ideoque ad eam ex diuisione quoad quantitatem respondendum est, Nempe esse vel vniuersalem, vel particularem, vel indefinitam, vel singularem. Tertia quærit de qualitate, itaque ad eam similiter ex qualitatis diuisione respondendum est. Esse veram, vel falsam, vel affirmatiuam, vel negatiuam. Ut in hac propositione, Omnis homo viuit, si quæras quæ est? responde categoricam. Si quæretur quanta est? responde vniuersalem. Si qualis? responde affirmatiuam. Vnde versus,

Quæ? Ca: vel Hyp. Qualis? Ne: vel af. r.

Quanta? Par. In. Sin.

Nota, quod cùm propositioni attribuimus substantiam, quantitatem, qualitatem: non veram & proprie dictam intelligimus, qualis in prædicamentis reponitur, sed analogicam & improprie acceptam, quomodo sumuntur proijs quæ habent similitudinem substantiæ, quantitatis, qualitatis.

SECTIO XIII.

De Accidentibus Categoricæ propositionis, & primò de oppositione, eiusq; legibus.

Propositio-
nis accidentia
sunt tria.

Oppositio.
Æquipolentia.
Conuersio.

Apud diale-
cticos est op-
positio duplex

Incomplexa, quæ est re-
pugnantia duorum non per-
mittentium se simul in eodem
subiecto, sicut calor frigori,
visus cæcitati opponitur, de
hac agitur in postprædica-
mentis.

Complexa, quæ est repug-
nantia propositionum, de qua
hoc in loco.

Oppositio est repugnantia duarum catego-
ricarum propositionum, vel secundum quanti-
tatem, vel qualitatem, vel utramque, eodem
manente subiecto & prædicato.

Ad quam de-
finitionem in-
telligendam,
notandum ad
oppositionem,
has conditio-

1. Quoad terminos, ut
nulla vox mutetur.

2. Quoad terminorum or-
dinem, ut subiectum non mu-
tetur in prædicatum, &c.

3. Quoad significationem,
ut una cum eadem voce, ea-
dem

nes exigi de-
bere: vt idem
fit subiectum,
& prædicatum
& copula.
Tum

dem significatio retineatur.
4. Quoad significandi mo-
dum, vt nulla sit in vlla cir-
cumstantia loci, aut temporis
&c. mutatio, sed iidem pror-
sus modis omnes termini ca-
pianur.

Est autem qua-
druplex proposi-
tionum oppositio

{	Cōtraria,	{	Contradi-
	Subcon-		ctoria,
	traria.		Subalterna

Propositiones contrariæ, sunt duæ proposi-
tiones vniuersales, sibi inuicem repugnantes se-
cundum qualitatem. i. sunt vniuersalis affirma-
tiua & vniuersalis negatiua, eiusdem subiecti,
& prædicati: vt hæ, omnis homo currit: nullus
homo currit.

Propositiones subcontrariæ, sunt duæ pro-
positiones particulares, sibi inuicem repugna-
ntes secundum qualitatem, i. quarum altera est
affirmatiua, altera negatiua: vt hæ, Aliquis ho-
mo legit, Aliquis homo non legit.

Propositiones contradictoriæ, sunt duæ pro-
positiones sibi inuicem repugnantes, & secun-
dum quantitatem, & secundum qualitatem.
i. sunt propositiones, quarum altera est vniuer-
salis, altera particularis; altera etiam affirmati-
ua, altera negatiua: vt hæ, omnis homo est vi-
uens, aliquis homo non est viuens

Propositiones subalternæ, sunt duæ propo-
sitiones sibi inuicem repugnantes solum se-
cundum quantitatem, i. quarum vna est vni-
uersalis,

uersalis, altera particularis, sed ambæ eiusdem qualitatis: vt hæc, omnis homo vivit, aliquis homo vivit.

Ex dictis apparet propositiones esse trifariam oppositas, nempe vel

Secundum qualitatem solum, vt Contrariæ, & Subcontrariæ.

Secundum quantitatem solum, vt subalternæ.

Secundum vtramque, tum quantitatem, tum qualitatem, vt Contradictoriæ.

SECTIO XIV.

De oppositarum legibus.

Prima. In materia necessaria, & impossibili, non possunt ambæ esse simul falsæ: vt, omnis homo est animal, nullus homo est animal, altera vera est.

Contrariarum propositionum tres sunt leges.

Secunda. In materia contingenti, possunt ambæ simul esse falsæ: vt, omnis homo est doctus, nullus homo est doctus, vtræque falsa est.

Tertia. Impossibile est vtrasque contrariâs in quavis materia esse simul veras: vt patet per omnem materiæ modum exempla facienti.

Sub-

Subcontra-
riarum etiam
propositio-
num tres sunt
legēs, scilicet,

Prima. In materia neces-
saria, & impossibili, ambæ
non possunt esse simul veræ,
vel simul falsæ : vt, quidam
homo viuit, quidam homo
non viuit : quidam homo est
equus, quidam homo non
est equus.

Secunda. In materia con-
tingenti, ambæ possunt esse
veræ : vt in his, quidam ho-
mo ambulat, quidam homo
non ambulat, ambæ veræ
sunt.

Tertia. Impossibile est in
quauis materia vtrasque esse
simul falsas : sed altera sem-
per vera erit, vt patet per
omnia exempla discurrenti.

Contradicientium autem vnica est & vni-
uersalis lex. Impossibile est in quauis mate-
ria vtrasque esse vel veras, vel vtrasque falsas.
sed vnā semper earum veram esse, alteram
falsam necesse est. Vt, omnis homo ambulat,
aliquis homo non ambulat.

Prima. Si subalternans
vel vniuersalis sit vera, tum
etiam subalternata seu parti-
cularis erit vera. Sed non è
conuerso. Vt si hæc sit vera,
omnis homo spirat ; tum &
hæc

Subalternarum item duæ sunt leges.

hæc vera est, aliquis homo spirat.

Secunda. Si subalternata seu particularis sit falsa, tum subalternans seu vniuersalis falsa erit. Vt si hæc sit falsa, quidam homo est expers rationis, tum hæc falsa est, omnis homo est expers rationis. Sed non è conuerso.

SECTIO XV.

In qua dubitationes resolvuntur.

Ob. **A** *Arist.* dividens propositionem, *lib. 1. de Interpret. cap. De Enunciatione*, subalternarum propositionum non meminit. Ergo propositiones subalternæ non sunt oppositæ.

Resp. Oppositio propositionum est duplex

Secundum qualitatem, & sic non opponuntur, hanc autem solum *Arist.* dividit.
Secundum quantitatem, & sic opponuntur.

Ob. Nullum genus prædicatur de speciebus suis secundum magis & minus, vt docet *Porphir.* in *Communit. generis & proprii*: sed oppositio prædicatur secundum magis & minus de istis quatuor, quia contradictoriæ sunt magis oppositæ reliquis, quoniam dissident

tum

tum quantitate tum qualitate. Ergo eæ non sunt oppositionis species.

Univocum de quo loquitur *Porphir.* tale genus oppositio non est.

Resp. Genus est duplex

Analogum, quod s. gerit proportionem aliquam veri generis, tale est oppositio, hoc vero prædicari potest secundum magis & minus.

Ob. Si oppositio sit in propositione, aut ergo in tota propositione aut in aliqua parte, non in aliqua parte, quia est idem subiectum prædicatum, & copula in vtrisque: Nec in tota nam tum esset in omnibus partibus, at probatum est in nullis partibus oppositionem esse. Ergo,

Absolute secundum essentiam, sic non est in eis oppositio, cum easdem omnes partes habeant.

Contracte, quatenus affecta est quantitate & qualitate, & sic in eam cadit oppositio. Vnde non convenit propositioni in quantum propositio, sed in quantum tanta vel talis propositio, s. universalis & particularis, affirmativa & negativa. Dico igitur oppositionem esse in tota pro-

Resp. Propositio consideratur bifariam

propositione, & sic in omnibus partibus, non tamen separatim sed simul acceptis. Licet autem omnes partes eadem sint, quoad terminos, non tamen quoad enuncian- di modum quia in altera e- nuncientur affirmative, in alte- ra negata, vel in altera vni- uersaliter in altera particula- riter.

Ob. Illæ propositiones non sunt oppositæ quarum vna continetur in altera. Sed in pro- positionibus subalternis particularis continetur sub vniuersali. Ergo,

Secundum rem, vt illæ quæ repugnant in veritate vel fal- sitate, & sic subalternæ non opponuntur.

Resp. Oppo- sitio proposi- tionum du- plex est

Secundum modum enun- ciandi, vt illæ quæ diuersum habent modum siue qualita- tis, cum altera affirmata sit, altera negata, siue quantita- tis vt cum altera sit vniuersa- lis, altera particularis, & sic subalternæ repugnant.

Ob. Istæ propositiones, *Socrates* vivit, *So- crates* non vivit, sunt contradictoriæ, quia nul- lo alio modo opponuntur, sed non repugnant in quantitate & qualitate. Ergo contradicto- riæ male definiuntur. Per-

Solut. Contradictoriae propositiones sunt duplices, nimirum vel

Perfectè, quæ & quantitate discrepant & qualitate, vt illæ quarum vna est vniuersalis altera particularis, vna affirmans altera negans.

Imperfectè, quæ in qualitate sola dissentiunt, vt duæ singulares quarum altera affirmativa, altera negativa est: vt *Socrates est*, *Socrates non est*. Perfecta autem contradictoria supra definiebantur, non imperfecta.

Obiect. Indefinitæ propositiones sibi inuicem opponuntur, vt homo est niger, homo non est niger, At nec contrariè, quia sic solum vniuersales, nec subcontrariè quia sic solum particulares, nec aliquo alio modo vt ex earum definitionibus patet. Ergo diuisio oppositionis insufficientis est.

Formalis. Et sic, vt dictum est solum duæ vniuersales, quarum altera affirmat, altera negat, contrariæ sunt, & duæ particulares altera affirmans, altera negans, subcontrariæ.

Solut. Oppositio propositionum contraria vel subcontraria est duplex. Altera

Secundum æquivalentiam, Et sic indefinitæ propositiones opponuntur cōtrariè aut subcontrariè. Nam semper inde-

indefinitæ propositiones oppositæ, in materia necessaria contrariæ sunt, subcontrariæ vero in materia contingente.

Obiect. In omni oppositione subiectum eodem modo accipi debet, nam aliter esset æqui-uocatio in propositione, sed in contradictorijs eodem modo non accipitur, quia in altera vniuersaliter sumitur, in altera particulariter. Ergo inter contradictorias non est oppositio.

Solut. In contradictorijs eodem modo capitur subiectum, quantum ad significationem & proprium sensum, quia eandem rem significat in vtraque propositione: sed non quantum ad extensionem siue quantitatem significationis, quia in altera vniuersaliter, in altera particulariter rem eandem significat: æqui-uocatio autem est non vbi quantitas, sed vbi significatio vocis immutatur.

Obiect. Illæ propositiones opponuntur contrariè, omnis homo est albus, omnis homo est niger, At ambæ sunt affirmatiuæ. Ergo contrariæ male definiuntur.

Secundum formam, quando ijsdem existentibus propositionis partibus, contrarius est enunciandi modus, vt altera sit affirmata, altera negata, sic non sunt contrariæ. Se-

Sol. Contrariæ propositiones aliquæ dicuntur, vel

Secundum materiam, quando ipsarum propositionum partes sibi invicem sunt contrariæ: sic vero eæ propositiones contrariæ sunt cum prædicata habeant contraria. Nota enim quod contrarietas materiæ, à contrarietate terminorum: contrarietas formæ à contrarietate signorum accipitur.

2. Sunt contrariæ, ex parte, respectu habito ad prædicatum, non simpliciter respectu totius propositionis.

Obiect. Istæ propositiones omne animal est homo, nullum animal est homo, sunt contrariæ in materia necessaria vel impossibili: at Ambæ sunt falsæ. Ergo prima lex contrariarum falsa est. Maior probatur, quia si essent propositiones contingentes, tum per secundam legem ambæ possent esse simul falsæ, & per definitionem contingentis supra assignatam, omne animal posset esse homo, & sic brutum homo esse posset.

Solut. Ista regula ut reliquæ omnes, intelligenda est de materia necessaria & impossibili, ubi prædicatio directa est: At vero in istis prædicatio est indirecta.

Præ.

Directa, quando communius de eo quod est minus commune dicitur: vt, homo est animal.

Indirecta, quando id quod minus commune est de eo affirmatur, quod est magis commune: vt, animal est homo. Nota igitur quod in omnibus istis regulis directa prædicatio intelligitur.

Obiect. Illæ propositiones, Nullus homo est species, aliquis homo est species, sunt contradictoriæ, at ambæ sunt falsæ. Ergo lex contradicentium fallax est. Probo minorem: hæc enim, nullus homo est species, est falsa, quia homo in vniuersali species est, vt ex definitione speciei patet. Illa etiam falsa est, aliquis homo est species, nam aliquis homo est indiuiduum, scil. vagum, indiuiduum autem species esse non potest.

Solut. Ista regula intelligenda est in prædicatione reali, non intentionali.

Realis, vbi res de re prædicatur: vt, homo est animal, homo est doctus.

Prædicatio
enim

Intentionalis, vbi vox artis prædicatur: vt, homo est species, animal est genus, in priori igitur prædicatione lex contradicentium locum obtinet.

2. Vel

2. Vel dicendum quod in ea propositione signum (aliquis) potest esse determinatio

Rei, ad hunc sensum, aliquis homo, id est, homo particularis est species, sic quidem falsa est.

Modi, ad hunc sensum, aliquis homo, i. homo aliquo modo sumptus est species, sic vera est : quia homo aliquo modo sumptus, scil. in vniuersali, est species.

Ob. Ad positionem vniuersalis, non sequitur positio particularis, vt non sequitur, posito homine, poni *Socratem*, quia homo manet corrupto *Socrate*. At propositio subalternans est vniuersalis, subalternata est particularis. Ergo male statuitur ea lex subalternarum, Si subalternata sit vera, subalternata est vera.

Soluti. Vniuersale est duplex,

Incomplexum, quo pacto significat rem aptam de multis prædicari, vt animal, saxum, &c. Ad positionem autem talis vniuersalis non sequitur positio particularis.

Complexum, quo modo nil aliud est quam vniuersalis propositio. Ad eius autem positionem, particularem poni necesse est.

SECTIO XVI.

De Equipollentia propositionum.

Equipollentia est duarum propositionum categoricarum æquivalentia in quantitate & qualitate, in veritate & falsitate per aduentum negationis.

Ad cuius explicationem primo notandum, quod æquipollentia bifariam accipitur, nempe aut

Generaliter, & sic nomina æquipollentiæ & æquivalentiæ idem significant.

Specialiter, & distincte, & sic æquivalentia pro eadem significatione (nam idem est æquivalentia quod eadem significatione) terminorum aut propositionum, æquipollentia autem pro æquivalentia propositionum accipitur. Quocirca hoc pacto æquivalentia, est genus æquipollentiæ.

Secundo notandum quod duplex est propositionum æquivalentia.

Materialis, ratione terminorum, quando scilicet constant ex terminis eiusdem significationis: ut, *Cicero* est homo, *Tullius* est animal rationale.

Formalis, & artificiosa: quando scilicet propositiones (aliter repugnantes) ad eundem sensum

sensum ratione negationis reducuntur. Hæc vero sola hoc in loco intelligitur.

1. Vt in sensu penitus conueniant, eandemque plane significationem habeant, eandemque omnes conditiones veritatis, falsitatis, quantitatis, qualitatis.

2. Vt ista æquiualentia fiat ratione adiunctæ negationis. Nam si à naturali conuenientia vel vniuocatione ipsorum terminorum proueniat, proprie æquipollentia dici non potest. Quocirca ea sola est huius loci quæ ambas conditiones habet.

Notandum igitur, vt ex definitione colligitur, quod duæ conditiones ad propositionū æquipollentiam requiruntur.

SECTIO XVII.

De Æquipollentia Regulis.

TRes sunt æquipollentiæ in propositionibus regulæ. Prima: Si alicui signo vniuersali aut particulari præponatur negatio, æquipollet suo contradictorio. Id est, Si sint duæ propositiones sibi inuicem contradictoriæ, præposita alteri earum negatione, fit alteri æquipollens. Ex. gr. Hæ propositiones contradictoriæ sunt. Omnis homo est albus,

D 2

quidam

quidam homo non est albus. Si igitur alteri earum negationem præposueris, vt, non omnis homo est albus, fit alteri æquipollens, quidam homo non est albus, i. eiusdem prorsus sensus & significationis.

Secunda regula. Si alicui signo vniuersali, postponatur negatio, æquipollet suo contrario. Id est, Si duæ propositiones vniuersales sint, quarum altera negat, altera affirmat, i. quæ sunt contrariæ, si signo alterius earum postposueris negationem, fiunt æquipollentes. Vt, v. gr. Omnis homo ambulat, nullus homo ambulat, contrariæ sunt. Si igitur signo alterius earum postposueris negationem, vt, omnis homo non ambulat, fit æquipollens huic, nullus homo ambulat.

Tertia regula. Si alicui signo vniuersali, aut particulari, & proponatur & postponatur negatio, æquipollet suo subalterno. Id est, Si duæ propositiones subalternæ proponantur, vt, omnis homo est animal, quidam homo est animal: si præponatur & postponatur alteri earum negatio, vt, non omnis homo non est animal, fit alteri æquipollens, quidam homo est animal.

Vnde breuiter colligitur, quod negatio signo atque subiecto proposit omnis

1. Præposita,	} In	{	1. Contradi-	} Æqui-
2. Postposita,			ctorijs,	
3. Præposita & postposita,			2. Contrarijs,	
			3. Subalternis,	} pollen-
				tiam
				facit.
				Exempli

Exempligratia.

*Non omnis, quidam non: Omnis non, quasi, nullus,
Non nullus, quidam: Sed nullus non, valet omnis.
Non aliquis, nullus: Non quidam non, valet omnis.
Non alter, neuter: Neuter non, praestat uterque.*

Notandum, quod regulæ æquipollentiarum traduntur solum de contradictoriis, contrariis, & subalternis: de subcontrariis autem nulla est æquipollentiæ regula.

1. *Præ, Contradic.* 2. *Post, Contrar.* 3. *Præ, postque.*
Subalter.

1. Id est. Si vni ex contradicentibus præponas negationem, ex contradicentibus facis æquipollentes. 2. Si signo vnius ex contrariis postponas negationem, facis æquipollentes ex contrariis. 3. Si signo vnius ex subalternis, & præponas & postponas negationem, facis æquipollentes ex subalternis.

SECTIO XVIII.

Dubitationes resolvuntur.

Ob. **N**Vlla negatio dat propositioni quantitatem, ergo negatio præposita signo particulari ei non dat vniuersalem quantitatem. Et proinde prima regula falsa est. Antecedens patet, quia negatio est qualitas propositionis, qualitas autem quantitatem dare non potest.

Sol. Negatio
duplicem ha-
bet in propo-
sitione esse-
ctum alterum

Immediatum, quod est ne-
gare id, quod post se sequi-
tur.

Mediatum, quod est po-
nere oppositum illius, quod
ipsa negat. Itaque negatio
per se, solum negat, per acci-
denstamen & ex consequen-
ti, variat & mutat quantitatem
signi cui adiungitur. Ideoque
quando negat quantitatem
vniuersalem, ex consequenti
ponit particularem, & negans
particularem, ex consequen-
ti ponit vniuersalem, & de-
nique negans negationem,
consequenter ponit affirma-
tionem.

Ob. Contradictoriae semper repugnant in
quantitate & qualitate, vt ex earum definitioni-
bus patet, ergo nunquam sunt æquipollentes.
Argumentum clarum, quia æquipollentes in
quantitate & qualitate conueniunt.

Resp. Verum est. Contradictoriae quandiu
manēt contradictoriae nunquam æquipollent.
At negatione præposita, desinunt esse contra-
dictoriae & æquipollentes efficiuntur.

Ob. Negatio siue præposita siue postposita
signo est eiusdem semper naturæ & virtutis,
at negatio præposita signo non facit æquipol-
lere contrarias sed contradictorias. Ergo nec
post-

postposita contrarias æquipollere facit.

Sol. Dicendum quod negatio absolute & in se considerata, eadem est vbicunque posita sit in propositione, sed non est eadem respectu effectus quem in propositione exercet. Natura enim negationis est id tantum negare quod post ipsam sequitur in propositione. Ideo præposita quantitati in contradicentibus ipsam tollit: quam, si postponatur vt in contrariis nequaquam tollit.

Ob. Duæ subalternæ propositiones minus repugnant quam duæ contradictoriæ. Ergo facilius ad æquipollentiam reuocantur. Sed ad contradictoriarum æquipollentiam sufficit vna negatio. Ergo ad æquipollentiam subalternarum duæ negationes necessariae non sunt.

Sol. Duæ negationes si voces respicias plus aliquid sunt quam vna negatio: At quoad actum negandi minus sunt, quia vna alterius vim impedit. Idcirco qualitatem propositionis non mutant, quod faciunt in æquipollentia contradicentiam, sed quantitatem solum. Nam prior negatio facit vt mutetur quantitas: posterior impedit ne mutetur qualitas. Quocirca secunda adiicitur non vt plus mutetur propositio, sed ne plus mutetur.

Ob. Si regula æquipollentiæ in subalternis vera esset, tum duæ negationes affirmationem facerent, vt hæc non aliquis homo non est doctus æquipolleret huic omnis homo est doctus,

sed duæ negationes affirmationem non faciunt, quia affirmatio & negatio sunt opposita, at vnum oppositorum non est causa alterius.

Solut. Negatio non potest esse causa affirmationis primo & per se, sed per accidens & ex consequenti potest: quatenus alteram negationem negat, negata enim negatione, necesse est affirmationem poni.

Ob. Quod destruitur aut tollitur, a contrario suo tollitur, vt axioma Philosophorum habet. At vna negatio non est alteri contraria. Ergo vna alteram non tollit.

Quatenus negant ea quibus præponuntur, sic contraria non sunt.

Sol. Negationes illæ bifariam considerantur nempe vel

Quatenus vna negat, altera negatur, i. vna quasi agit, altera patitur, & sic contraria dici possunt. Ex.g. In hac propositione non aliquis homo non vivit. Si posterior negatio referatur ad id quod sequitur, scil. copulam propositionis, actiue se habet & negat, sin vero ad negationem præcedentis passiuè se habet & negatur.

Nota ad intelligendum duas posteriores regulas æquipollentiæ, Quod per negationem signo postpositam, non intelligitur immediata postpositio, vt s. proxime sit postposita signo & præ.

præposita subiecto: Sed mediata, vt negatio signo & subiecto postponatur, & immediate antecedit copulam propositionis. Nam aliter non totam propositionem sed solummodo propositionis subiectum immutaret.

SECTIO XIX.

De Conuersione Propositionum.

Apud dialecticos triplex conuersio est

1 In rebus absolutis, inter terminos, qui de se mutuo vniuersaliter affirmantur, vt inter hominem & risibile, Nam omnis homo risibilis est, omne risibile homo est.

2 In relatiuis, inter terminos, qui se mutuo respiciunt, vt inter patrem & filium. Nam omnis pater est filij pater, & omnis filius est patris filius.

3 In propositionibus, quo pacto hic tractatur.

Sunt inter dialecticos qui hos tres conuersionis modos accurate nominibus distinguunt, & eam quæ est inter terminos absolutos vocant conuertibilitatem, quæ inter relatiua conuertentiam, quæ autem inter propositiones propriè conuersionem.

Conuersio definitur. Commutatio apta termino.

rum propositionis: Ad quam intelligendam nota quod dicitur.

Commutatio terminorum.] Vbi non ipsarum vocum, sed ordinis commutatio intelligitur, vt subiectum in locum prædicati, & prædicatum in locum subiecti transeat, vt ex. gr. Homo est animal, animal est homo.

Apta. 7i. Cum tali habitudine & cohærentia ad se inuicem, vt in recta consequentia, vna propositio ex altera inferatur. Vt in his, nullus homo est equus, ergo, nullus equus est homo. Et in his omnis homo est animal, Ergo aliquod animal est homo.

Nota autem quod ex his propositionibus: altera dicitur conuersa, ea scil. quæ est antecedens in argumentatione: Altera vero conuertens, ea nempe quæ est consequens.

1 Vt sint eadem voces in vtraq; propositione, subiecti, prædicati, copulæ.

2 Vt sit Commutatio subiecti, in locum prædicati, & contra.

3 Vt mutuo propositiones sic dispositæ se inferant & arguant in disputatione, i. vt si vna sit vera, altera eadem necessitate vera sit, vel secundum se totam, vel saltem aliquam partem. Qua de causa hæ non conuertuntur omnis homo est animal,

Aduertendū itaq; quod tres conditiones requiruntur ad propositionum Conuersionem.

| animal, & omne animal est
| homo, quia prior vera est, al-
| tera falsa.

SECTIO XX.

De tribus Conuersionis Modis.

Est autem } 1 Simplex, vel vniuersa-
triplex con- } lis.
uersio propo- } 2 Per accidens, vel parti-
sitionum. } cularis.
3 Per contrapositionem.

Conuersionio simplex, est 1. mutatio mera sub-
iecti in locum predicati, & è contra, 2.
manente eadem propositionis quantitate & qualita-
te. Cuius definitionis duæ partes notandæ
sunt.

Prior. *Pura mutatio subiecti in locum predicati
& è contra.*] i. Mutatio tantum ordinis termi-
norum. Vt distinguatur à conuersione per
contrapositionem, in qua non solum ordo ter-
minorum mutatur, sed etiam extensio, cum ter-
mini infiniti mutantur in terminos infinitos.

Posterior. *Manente eadem quantitate & quanti-
tate.*] Quæ adjicitur vt discernatur à conuer-
sione per Accidens, In ea enim quantitas propo-
sitionis mutatur, vt infra apparebit.

{ Vniuersali negatiuæ, vt
| nullus homo est lapis. Ergo,
nullus.

Notandum
vero quod hic
conuersionis
modus conue-
nit tantum
propositioni

nullus lapis est homo. Non
autem vniuersali affirmatiuæ,
quia non sequitur, omnis ho-
mo est corpus. Ergo, omne
corpus est homo.

Et particulari affirmatiuæ,
vt quidam homo est animal.
Ergo, quoddam animal est ho-
mo. Non autem particulari
negatiuæ, quia non sequitur a-
liquod animal non est homo.
Ergo, aliquis homo non est a-
nimal.

2. *Conuersio per accidens, est 1. mera transpositio
subiecti in locum prædicati & è contra, 2. eadem ma-
nente qualitate, sed mutata quantitate. Cuius eti-
am duæ partes.*

Prior. *Mera transpositio subiecti, &c. i. Mutatio
solum ordinis, Vt distinguatur à conuersione
per contrapositionem.*

Posterior. *Eadem manente qualitate sed mutata
quãtitate. i. Vniuersali propositione facta parti-
culari, Vt distinguatur à conuersione simplici.*

Notandum
vero quod
hoc conuersi-
onis modo
conuertitur
solum

Vniuersalis affirmatiua in
particularem affirmatiuam, vt
omnis homo est animal. Ergo
aliquod animal est homo. Et
vniuersalis negatiua in parti-
cularem negatiuam. Vt nullus
homo est equus, Ergo, aliquis
equus non est homo.

3. *Conuersio per contrapositionem.* Est 1. mutatio subiecti in locum predicati & e conuerso: 2. manente eadem quantitate & qualitate, sed 3. terminis finitis mutatis in infinitos. Vt omnis homo est animal, & omne non animal est non homo. Tres eius definitionis partes,

Prima. *Mutatio subiecti, &c.*] In qua cum alijs conuersionis modis convenit.

Secunda. *Manente eadem quantitate, &c.*] Vt discernatur à conuersione per accidens, in qua quantitas vniuersalis in particularem mutatur.

Tertia. *Mutatis terminis finitis in infinitos.*] Vt distinguatur ab vtriusq; reliquis conuersionis speciebus, in quibus nulla fit terminorum mutatio, sed solum ordinis vel quantitatis.

Notandum autem quod iste conuersionis modus conuenit tum propositioni.

1. Vniuersali affirmatiuæ, vt conuertatur in seipsam, vt Omnis homo est viuens. Ergo omne non viuens est non homo.

2. Particulari negatiuæ, vt conuertatur in seipsam, Vt quidem equus non est albus. Ergo, Quoddam non album non est non equus.

Prima dicitur simplex, quia in ea est simplex & vnica mutatio, s. ordinis prædicati & subiecti, cæteris omnibus manentibus immutatis.

Secunda

De istorum
autem modo-
rum nominibus,
nota quod
conuersio

Secunda, per accidens: quia per eam propositio non conuertitur secundum se totam sed secundum aliquam sui partem, i. non secundum omnia, sed quædam subiecta tantum.

Tertia, per contrapositionem, quia in ea est contraria terminorum positio, cum ponantur ut finiti in vna, & ut infiniti in altera propositione.

Quocirca propria nota conuersionis simplicis, est mutatio ordinis subiecti & prædicati, sine omni alia mutatione. 2. Propria nota Conuersionis per accidens est mutatio quantitatis. 3. Propria denique nota conuersionis per contrapositionem, est mutatio terminorum finitorum in infinitos.

De prædictis conuersionis modis nota hos Versus à Sophista.

Feci simpliciter, conuertitur Eua per Acci.

Asst O per Contra: Sic fit conuersio tota.

Ad hos rite intelligendos. Nota, quod *A.* est proprius character & nota, qua Sophista designat propositionem vniuersalem affirmantem. *E.* vniuersalem negantem. *I.* particularem affirmantem. *O.* particularem negantem. Sic igitur intellige. *Feci*, i. vniuersalis negatiua designata per *E.* & particularis affirmatiua designata per *I.* conuertuntur simpliciter.

citer. *Eua.* i. vniuersalis negatiua designata per *E*, & vniuersalis affirmatiua designata per *A*, conuertuntur per Accidens. *Aff.* *O*, i. vniuersalis affirmatiua designata per *A*, & particularis negatiua designata per *O*, conuertuntur per contrapositionem.

Ne autem
in propositio-
num conuer-
sione aliqua
difficultas la-
teat, obseruan-
dæ sunt hæ
tres conditi-
ones

1 Vt in conuersione totum
extremum accipiatur, vt hæc
propositio, nullus homo est
peior asino, non debet cōuer-
ti, Ergo nullus asinus est peior
homine, quia totum prædi-
catum non transponitur, sed,
nihil peius asino est homo.

2. Vt sit eadem suppositio
& significatio cuiusq; termini
in vtraque: Vt hæc propositio
nullus homo est species: non
potest conuerti, ergo, nulla
species est homo, quia homo
sumitur in priori distributiue,
in posteriori confuse.

3 Vt obseruetur amplificatio
in copula, i. conueniens extē-
sio ipsius verbi ad aliud tem-
pus, vt seruetur apta termino-
rum applicatio. Vt hæc propo-
sitiō aliquis vir fuit infans,
conuerti non sic debet aliquis
infans fuit vir, sed aliquis qui
fuit infans est vir.

SECTIO

SECTIO XXI.

Dubitationes resolvuntur.

Ob. **H**Æc propositio vniuersalis affirmans [*omnis homo est risibilis*] conuertitur in hanc (*omne risibile est homo*) simplici conuersione, ut ex definitione patet: Ergo vniuersalis propositio affirmans conuertitur simpliciter.

Resp. 1. Propositiones duplices sunt, alia ex terminis

Æqualibus, cum subiectum & prædicatum æquè latè patent, ut in hac propositione, *homo est risibilis*.

Inæqualibus, cum subiectum latius patet prædicato, vel è contra, ut in his propositionibus, *animal est homo*, *homo est animal*: de his verò non de illis intelligitur, quod simplex conuersio negatiuæ, & non affirmatiuæ propositioni convenit.

Resp. 2. Vel dicendū quod duplex est conuersio

Materialis, ex mutua terminorum inter se coherentia, & hæc conuenire potest vniuersaliter affirmantibus.

Formalis, & artificiosa, quæ ex regulis conuersionis pendet, & hæc solum negantibus conuenire potest.

Ob.

Ob. Hæc est simplex conuersio : *Socrates est homo, quidam homo est Socrates*, quia non est conuersio per *accidens*, aut per *contrapositionem*; sed ibi est mutatio quantitatis singularis, in particularem, Ergo simplex conuersio malè definitur.

Resp. Singularis, & particularis quantitas distinguuntur, quoad modum *enunciationis*, non quoad modum *conuersionis*: nam idem modus conuersionis conuenit singularibus & indefinitis, qui conuenit particularibus.

Ob. Non sequitur : *quidam liber est in domo* Ergo, *quædam domus est in libro*. Igitur conuersio simplex non conuenit particularibus.

Resp. Non est legitima conuersio, quia totum prædicatum non transfertur in locum subiecti, sed sic conuerti debet : *quidam liber est in domo*: Ergo, *quiddam in domo est liber*.

Ob. Vbi est mutatio a finito in infinitum, est mutatio quantitatis, sed in conuersione per *contrapositionem* est talis mutatio, Ergo est mutatio quantitatis.

Resp. Est mutatio quantitatis in terminis, non in propositione, quæ semper manet in sensu eiusdem quantitatis, cum idem signû retineatur.

Ob. Conuersio est mutatio; ergo ubi est duplex mutatio non est simplex conuersio. At in conuersione simplici est duplex mutatio: nam tum subiectum, tum prædicatum mutatur. diuersarum autem rerum diuersa est mutatio: Ergo non benè definitur simplex conuersio.

Resp.

Resp. Est mutatio duplex si respiciantur partes propositionis, sed est vnica mutatio, si tota propositio spectetur.

2. Vel dicendum quod sunt duæ mutationes in numero, sed vnica in specie.

SECTIO XXII.

De propositione hypothetica.

Propositio hypothetica est quæ constat ex pluribus categoricis per coniunctionem unitis: vt, homo viuit, & lapis non viuit, cuius definitionis duæ sunt partes. Prior (quæ constat ex pluribus categoricis) spectat ad materiam: nam categoricæ propositiones sunt materia hypotheticæ.

Materia hypotheticæ duplex. {
 1. Proxima: ipsæ propositiones categoricæ.
 2. Remota: termini simplices ex quibus categoricæ conficiuntur.

Posterior (unitis per coniunctionem) spectat ad formam: nam forma hypotheticæ est ipsa vnio categoricarum per coniunctionem.

Forma propositionis duplex, altera quæ dicitur forma {
 1. Partis, quæ in categorica est ipsa copula: in hypothetica ipsa coniunctio.
 2. Totius, quæ in categorica est vnio extremorum per copulam: in hypothetica est vnio categoricarum per coniunctionem.
 Est

Est autem triplex propositio hypothetica :

1. Conditionalis.
2. Copulatiua.
3. Disiunctiua.

1. Propositio conditionalis est hypothetica, in qua duæ categoricæ coniunguntur per notam conditionis, aut argumentationis, aut causalitatis.

Vnde tres sunt species conditionalis:

1. Causalis, in qua vniuntur propositiones categoricæ coniunctione causali, vt, quia homo habet pulmonem spirat.

2. Rationalis, in qua vniuntur coniunctione illatiua, aut argumentationis : vt, homo spirat, ergo pulmonem habet.

3. Conditionalis, proprie, in qua vniuntur coniunctione conditionis : vt, si homo spirat, habet pulmonem.

Notandum, quod in hisce omnibus argumentatio includitur, vnde propositio altera nominatur antecedens, s. prior, quæ s. habet rationem inferentis : altera vero consequens, quæ nempe habet rationem illatæ : vt in hac causali, quia sol lucet, dies est ; prior, sol lucet, est antecedens ; posterior, dies est, est consequens.

2 Copulatiua propositio est hypothetica, in qua coniunguntur plures propositiones categoricæ,

tegoricæ, per coniunctionem copulationis: vt, Deus est verus, & omnis homo mendax.

Propositio copulatiua est duplex, alia

1. Expressa, vbi nota copulationis exprimitur, vt in præcedenti instantia.
2. Implicita, in qua inuenitur aliquod aduerbium coniunctioni implicite annexum.

Siue,

1. Temporis: vt, quando ego curro, vos sedetis.

2. Loci: vt, vbi ego studio, vos luditis.

3. Aduersationis: vt, *Paulus* est Apostolus, sicuti *Petrus*.

4. Relationis: vt, tantum valet arbor quantum fructus.

Hæ & similes, in quibus est aut expressa aut tacita copulatiua, inter copulatiuas recensentur, quatenus vi & sensu copulatiua nota in his semper includitur.

3. Disiunctiua propositio est in qua connectuntur plures categoricæ per coniunctionem disiunctiuam: vt, *Socrates* fuit philosophus, aut *Plato* non fuit.

1. De veritate & falsitate harum propositionum notandum, quod conditionalis ea vera, in qua est bona consequentia, i. in qua talis est cohærentia propositionum categoricarum, vt si antecedens sit vera, consequens etiam

etiam necessario erit vera, vt si homo spiritum ducit, tum viuit.

Ea autem falsa est, in qua non est certa consequentia, & in qua antecedens vera esse potest, interim vt consequens sit falsa: vt (si homo viuit lucet sol.)

Veritas igitur conditionalis consistit non in veritate categoricarum ex quibus componitur, sed in ipsarum cohærentia.

2 Ad veritatem causalis & rationalis due conditiones requiruntur. Si vt	{	<p>1 Vtraque pars sit vera.
2 Antecedens sit causa illationis consequentis: si autem altera harum desit, vel altera falsa sit, aut non debita cohærentia, falsa erit propositio.</p> |
|--|---|--|

3 *Copulatiua* vera est cuius omnes propositiones categoricæ sunt veræ, illa autem falsa in qua aliqua eius pars & aliqua propositio falsa est.

Vnde ad veritatem omnium veritas requiritur, ad falsitatem vnus falsitas sufficit: vt hæc vera, (homo est particeps rationis, & equus expers:) hæc autem falsa (homo est rationalis, & equus est risibilis.

4 *Disiunctiua*, ea vera est cuius aliqua propositio vera est, licet aliæ falsæ sint: falsa vero ea est in qua ambæ sint falsæ. Quocirca ad veritatem, omnis veritas sufficit, ad falsitatem omnium falsitas exigitur: vt hæc vera, (ignis vel
est

est calidus vel frigidus) hæc falsa (vel homo est bos vel equus est asinus.)

Duplicia sunt
accidentia cate-
goricæ propo-
sitionis

1. Immediata, quæ naturam categoricæ proxime sequuntur, vt quantitas & qualitas & hæc conueniunt hypotheticæ gratia categoricæ.

2. Mediata, quæ secundo & mediante quantitate & qualitate conueniunt, vt oppositio æquipollentia, conuersio & hæc hypotheticæ omnino non conueniunt.

Ob. Hæc est conditionalis, si sol lucet tum bos est animal, sed nec vera, quia consequentia mala est, nec falsa quia ea non est falsa cuius omnes partes sunt veræ, Ergo conditionalis male definitur.

Resp. In ea
conditionali
duo spectantur

1. Materia & categoricæ ex quibus conficitur & quoad hanc est vera.

2. Forma, & consequentia vnius ad alteram & quoad hanc falsa est.

Ob. Illa propositio est copulatiua *Socrat.* & *Plato* philosophantur, sed in eo non sunt duæ propositiones categoricæ vt per se patet, ergo non est hypothetica, Maior manifesta est quia est in ea copulatio, ergo est copulatiua.

1. Imper-

Resp. Copulatio est duplex.

1. Imperfecta, s. terminorum quando in vno subiecto vnoue prædicato plures termini copulantur per coniunctionem & talis non facit hypotheticam propositionem.

2. Perfecta s. propositionū, quando plures propositiones copulantur, & talis hoc in loco intelligetur, est ergo ea copulatiua quantum ad subiectum non vero secundum se totam.

Ob. Totum nihil aliud est quam omnes suæ partes, ergo vt tota copulatiua falsa sit, necesse est vt omnes eius partes sint falsæ, & cōsequenter vna pars nō sufficit ad falsitatem copulatiue.

Resp. Totum capitur

1. Distributiue pro omnibus partibus sigillatim acceptis & si tota sit falsa, singulas partes oportet esse falsas.

2. Collectiue pro omnibus simul sumptis & sic nisi omnes partes veræ sint propositio integra falsa erit.

Ob. Coniungere & Disiungere sunt contraria: at contraria eidem simul non conueniunt, ergo eadem coniunctio non potest simul coniungere & disiungere easdem propositiones: at coniunctio disiunctiua coniungit eas propositiones: ergo non disiungit.

Resp. Coniungere & disiungere non sunt contraria,

contraria, nisi idem modus intelligatur, sed est hic diuersus modus, nam nota disiunctiva coniungit eas quantum ad voces: disiungit vero quantum ad significata.

Obiect. Hæc disiunctiva est vera, *Iohannes* cras ægrotabit, vel cras non ægrotabit: sed neutra eius propositio est vera, quia aut prima, aut secunda: sed ad neutram partem responderi potest.

Resp. Est altera earum vera, non determinate, sed indeterminate, & sic disiunctiva vera requirit aliquam partem veram, vel definite, vel saltem indefinite.

Ob. Hæc est hypothetica: *Socrates* est Philosophus, qui alios docet philosophari: nam non est categorica cum constet ex duabus categoricis, in ea tamen duæ categoricæ non vniuntur per coniunctionem: ergo hypothetica male definitur.

Resp. Omnis hypothetica constat ex categoricis unitis per coniunctionem aut explicatam & apertam, aut implicitam & intellectam: sic in ea propositione nota copulativa intelligitur in relatiuo (qui) *Socrates* est Philosophus, & alios philosophari docet.

SECTIO

SECTIO XXIII.

De propositione Modali.

1. Nominis, ut adiectivum, ut in hac, homo doctus disputat.

2. Verbi, ut adverbium, ut homo præclare disputat, sic ut adiectiva determinationes sunt nominum, sic & adverbium verborum.

Triplex est
modus

3. Propositionis, qui modum compositionis subiecti cum prædicato determinat, ut verum, falsum, impossibile, & possibile; necessarium, contingens.

1. Qualitatem solum propositionis, sic verum vel falsum modi sunt.

Sunt autem
hi duplices alij
nempe deter-
minant secun-
dum

2. Quantitatem materiae propositionis, quæ, sc. indicat qualis ipsa materia est, & sic solum quatuor, iam postremo nominati, propositiones modales constituunt.

Def. Est igitur modus vox quædam propositionis compositionem ratione materiae determinans.

1. Ut determinet non aliquam propositionis partem,

E

sed

Vnde duæ
conditiones
requiruntur
ad rationem
modi, nempe

sed totius propositionis compositionem: vt à nominis ver-
bique modis distinguatur.

2. Vt determinet eam ratione materiæ; i. ostendat cuius materiæ propositio est, vt distinguatur à vera & falsa quæ solum qualis sit compositio designant, sine respectu ad materiam.

Def. Modalis propositio est quæ aliquo ex his quatuor modis est determinata. Necessarium, Contingens: Impossibile, Possibile.

1. Necessarium est, quod non aliter se habere potest, vt necessarium est hominem viuere.)

2. Impossibile est, quod non potest ita se habere, vt impossibile est hominem esse asinū.)

3. Contingens, quod est & potest non esse; vt (contingens est me legere.)

4. Possibile est, quod non est & potest esse; vt (possibile est aquam esse calidam.)

	<p>1. Ex parte vocis, quia ponuntur in propositione intendum, nempe</p>	<p>1. Nominaliter, vt (possibile est hominē currere.) Necessarium est hominē spirare.) 2. Aduerbialiter, vt (homo possibiliter currit,) homo necessario spirat.)</p>
<p>Notandum quod hi modi ponuntur du-</p>		

1. In

pliciter inpro-
positione, al-
tera enim est
differentia:

2. Expar-
te loci e-
ius in pro-
positione
quia po-
nuntur

1. In principio,
vt (impossibile
est hominem esse
lapidem.)

2. In fine: vt
(homo est animal
necessario.)

3. In medio, vt
(homo possibili-
ter currit.)

Est autem
modalis du-
plex

1. Composita, in qua idem
tempus importatur, vt (im-
possibile est sedentem am-
bulare) & ambulare dum se-
deat.

2. Divisa, in qua aliud tem-
pus intelligitur, vt (possibile
est sedentem ambulare) &
cum qui iam sedet posthac
ambulare.

Notandum autem quod optima ratio discer-
nendi sensum diuisum à composito, à loco ip-
sius modi requiri potest, nam si intra proposi-
tionem modus ponatur, vt (homo albus possi-
biliter est niger) sensum diuisum facit, at si ex-
tra propositionis materiam in principio eius
aut fine, vt impossibile est hominem album esse
nigrum (hominem album esse nigrum impos-
sibile est) sensum compositum facit.

Not. Si quis hanc differentiam obseruat au-
thoritate

choritate fortassis aliquorum exemplorum *Ar-
istotelis*, at nullo præcepto facile conuinci po-
test.

1. Materia, quæ nihil aliud
Notandum est quam ipsa categorica pro-
quod modalis posito.
propositionis. 2. Forma, quæ nil aliud
duæ sunt par- est quam modus ipse ad de-
tes, terminandam Categoricalam
adhibitus;

SECTIO XXIII.

De Accidentibus modalis propositionis.

Duplex est quantitas 1. Dicti. 2.
modalis propositionis, 2. Modi.

1. Dicti, & ipsius categoricæ inclusæ in mo-
dali, & sic quadruplicem quantitatem habet:
sicut pura categorica propositio.

2. Modi, & sic dividitur in vniuersalem &
particularem, nulla autem modalis ex parte
modi indefinita est, aut singularis: Prior quan-
titas materialis est: Posterior formalis dici po-
test.

1. Propositio modalis vniuersalis est, quæ
habet modum vniuersalem, vt necessarium &
impossibile.

2. Propositio vero modalis particularis est,
quæ modum habet particularem, vt possibile
& contingens.

Affir-

Affirmatio etiam & negatio in 3. 1. Dicti. 2. Modali esse potest duplex, altera 2. 2. Modi. 1.

1. Modi, quando ipse modus negatur, & quando negatio praepositur modo, ut non necessarium est hominem esse animal.

2. Dicti, quando ipsa copula negatur, sicut in pura categorica: ut necessarium est hominem non esse asinum. Similiter dicendum de affirmatione, i. esse aliam Modi, quando negatio modo non praecedit.

2. Aliā Dicti quando non praecedit copula: Ex quibus illa modalis simpliciter affirmativa, aut negativa dicitur, quae quoad modum falsis est, illa vero quae quoad dictum talis, secundum quid modalis dicitur affirmativa vel negativa.

Vnde patet eandem modalem & affirmativam negativamque diversa ratione esse posse: sicut ex modo & copula, alterum quandoque affirmatur altero negato.

Regulae veritatis & falsitatis modalium propositionum.

1. Propositio modalis de necessario vera est cuius materia necessaria est, ut necesse est hominem esse animal, falsa, cuius materia, aut impossibilis est, aut contingens, ut necesse est hominem esse bovem, necesse est hominem esse album.

2. Propositio modalis de impossibili vera est, cuius materia est impossibilis, ut impossibile est hominem esse equum, falsa vero cuius

materia vel est necessaria, vel contingens, vt impossibile est hominem esse animal, impossibile est hominem esse album.

3. Propositio modalis de possibili vera est, cuius materia aut necessaria est, aut contingens, vt possibile est hominem vivere, possibile est hominum currere, falsa cuius materia est impossibilis, vt possibile est hominem esse alium.

4. Propositio modalis de contingenti falsa est, cuius materia, aut est necessaria, aut impossibilis, vt contingens est hominem esse corpus, contingens est hominem esse brutum.

Notandum quod omnes vere propositiones modales necessariae sunt, omnes falsae impossibiles: nam quamvis materia alicuius modalis & categorica, quam includit sit contingens, tamen ipsa modalis contingens non est: vt hæc propositio de modo contingenti, Contingens est hominem esse album, est necessaria, quia ita est nec potest aliter esse quam contingens. Ista autem impossibilis est, equum esse album est necessarium, quia licet equus potest esse albus, non tamen potest esse necessarium equum esse album.

Not. Aliud igitur est esse contingentem propositionem, & esse de modo contingenti: seu aliud est esse categoricam propositionem puram contingentem, aliud esse categoricam propositionem modalem contingentem.

Ob. Determinatio est actio, quia determinare

minare est agere, sed modus non est actio, ergo male definitur modus esse determinatio propositionis.

Resp. Aliquid determinat propositionē dupliciter

1. Effectiue, & sic proferens propositionē enim modo ipsam determinare dicitur & hoc est agere.

2. Formaliter, & sic ipse modus propositioni adhibitus ipsam determinat, & hoc non est agere.

Ob. Si modus sit determinatio propositionis, tum propositio, quæ caret modo est indeterminata, & per consequens indefinita, at omnis propositio modo carens non est indefinita. Ergo,

Resp. Indeterminatio est duplex, alia quoad

1. Quantitatem, sic omnis propositio est indeterminata.

2. Compositionem subiecti cum prædicato, & sic omnis pura categorica indeterminata est, quia nullus modus, signumue in propositione ponitur, quod indicare possit qualis compositio est.

Ob. Per se & per accidens faciunt modalem propositionem, ut per se, *Socrates* est animal, ergo non sunt quatuor solum modi.

1. Primarii, solum quatuor nominati.

E 4

2. Sc-

Resp. Modi
duplices sunt

2. Secundarii, & sic sunt multo plures, ut vtile, inutile; certum, incertum; per se, per Accidens; qui tamen omnes ad quatuor prædictos reducuntur: sicut per se sub necessario, per Accidens sub contingenti continentur.

Ob. Ista est propositio modalis: Possibile est *Socratem* currere, sed in ea non est propositio determinata, ergo modalis male describitur, minor patet, quia *Socratem* currere, non est propositio.

Resp. Est propositio implicita, nam est possibile *Socratem* currere, significat, est possibile, ut *Socrates* sit currens, licet ergo non sit propositio formaliter & explicata, est tamen virtualiter & implicite.

Ob. Modus in modalibus est earum forma: sed quantitas sumitur ex materia, non forma; ergo, ex modo quantitas earum haberi non potest.

Resp. Quantitas subiectorum, sicut in puris categoricis, materiam sequitur, sed quantitas eo compositionis subiecti, cum prædicato, sicut in modalibus, formam sequitur.

Ob. Affirmatio & negatio sunt contraria: ergo eadem modalis affirmatiua & negatiua esse non potest.

Resp. Verum est ratione eadem; at quæ est affirmatiua ratione modi, potest esse negatiua ratione copulæ, vel è conuerso.

SECTIO XXV.

De Argumentatione.

EXplicatis partibus materialibus argumē-
tationis, deinceps de ipsa argumentatione
dicendum est.

Def. Est autem argumentatio oratio in qua
propositio vna ex alia vel alijs consequi dicitur.

1 Quia vox simplex nequit esse argumen-
tatio, dicitur oratio: vt, homo est animal, ergo
homo est corpus.

2 Dicitur (in qua vna propositio denotatur
sequi ex alia vel alijs) quia fat non est ad naturā
argumentationis, vt vna sequatur ex altera, nisi
in tali ratione exprimatur ipsa consecutio: vt,
homo est animal, & homo est corpus, argumē-
tatio non est, licet in re ipsa vna sequatur ex al-
tera, nisi per notam illationis explicetur.

Vnde appa-
ret tres esse
argumentati-
onis partes:
nempe:

1. Illam, ex qua altera in-
fertur, vt in præcedenti exem-
plo, homo est animal, & hæc
nominatur antecedens.

2. Illam, quæ inferitur, vt
in eodem exemplo, homo est
corpus, & hæc nominatur
consequens.

3. Ipsam notam illationis,
exprimentē consecutionem,
vt ergo, igitur, &c. quæ est qua-
si vinculum & nodus antece-
dentis & consequentis.

1. Materiales, vt antecedens & consequens, ex quibus materialiter argumentatio conficitur.

Notandum,
quod harum
partium aliarum
sunt nempe

2. Formales, forma
autem argu-
mentatio-
nis alia, ne-
pe quoad

1. Vocem,
vt nota illatio-
nis.

2. Significa-
tionem, vt ipsa
connexio an-
tecedentis, &
consequentis,
& ipsa conse-
quentia quam
illationis nota
designat.

Notandum,
quod antece-
dens in argu-
mentatione
biformis esse
potest, nempe

1. Simplex, vt in enthymemate, vbi vnica propositio præcedit notæ illatiuæ, vt, homo est corpus, ergo est substantia.

2. Duplex, vt in syllogismo, vbi duæ propositiones præcedunt notæ illatiuæ, vt omne animal est corpus, omnis homo est animal, ergo omnis homo est corpus: quarum priorem maiorem appellant, posteriorem minorem.

Diuiditur argumentatio
dupliciter, & secundum

1. Qualitatem.
2. Substantiam.

Argumen-

Argumenta-
tionum quoad
qualitatem
alia est

1. Bona, in qua consequens
necessario inferitur ex antece-
dente: vt, homo loquitur, ergo
habet linguam.

2. Mala, in qua consequens
non recte inferitur ex antece-
dente: vt, homo loquitur, ergo
est doctus.

Consequen-
tia autem bo-
na est duplex:

1. Quoad materiam, in qua
ob ipsarum rerum coniuncti-
onem necessariam, vna ex al-
tera necessario inferitur: vt,
Socrates est homo, ergo *Socra-
tes* est rationalis: ibi enim bo-
na consequentia est solum ob
necessariam connexionem ho-
minis & rationalis.

2. Quoad formam, in qua
propter modum collocandi,
vna sequitur ex altera: & non
ob ipsarum rerum necessari-
am coniunctionem, sed prop-
ter modum collocationis pro-
positionum. De Signis & Mo-
dis vide post.

Quoad formam autem hæc bona est conse-
quentia, licet non quoad materiam: Omnis
lapis est animal, omnis homo est lapis, ergo
omnis homo est animal. In hac enim licet
nulla sit ipsarum rerum connexio, tamen pri-
oribus illis positis, necesse est sequi id quod
inferitur.

infertur, propter modum collocandæ huius argumentationis in figura & modo.

Secunda diuifio argumentationis quoad substantiam, est generis in suas species.

Quatuor enim species sunt:

1. Syllogismus.
2. Enthymema.
3. Inductio.
4. Exemplum.

Syllogismus autem duplex:

1. Categoricalus.
2. Hypotheticus.

Def. Est autem Syllogismus argumentatio in qua quibusdam positis & concessis, necesse est aliud euenire per ea quæ posita sunt & concessa.

1. Oratio ponitur loco generis: duplex enim syllogismi genus. } 1. Remotum: sic oratio.
2. Proximum: sic argumentatio genus est.

2. In qua quibusdam] i. quibusdam propositionibus, quæ particula ponitur ad differentiam enthymematis, in quo vnica est præmissa, saltem formaliter & quoad vocem, at in syllogismo plures præmissæ esse debent.

3. Positis] i. dispositis in modo & figura ad differentiam inductionis & exempli, in quibus propositiones secundum modum & figuram non disponuntur.

4. Necesse est euenire] i. sequi & inferri in conclusione, quæ particula ponitur ad differentiam Sophisticorum syllogismorum, in quibus

quibus licet conclusio apparet sequi ex præmissis, non tamen necessario sequitur.

5. Aliud] i. aliam propositionem, nempe conclusionem, quæ ponitur ad differentiam fallaciæ (in petitione principij) ubi conclusio eadem est cum præmissis.

Syllogismus
autem duplex
est, nempe

1. Perfectus, qui evidentem
habet necessitatem suæ illati-
onis, sicut sunt syllogismi qui
in quatuor modis primæ figu-
ræ efformantur.

2. Imperfectus, qui non ha-
bet necessitatē suæ illationis
evidentem, ut syllogismi in alijs
modis & figuris confecti,
qui aliter evidentiam suæ illa-
tionis non habent, quàm per
eorum reductionem ad syllo-
gismos primæ figuræ.

Syllo-
gismus
duas
habet
partes,
nempe

1. Ma-
teriam,
quæ du-
plex :

2. For-
mam,
quæ etiā
duplex.

1. Remota, sunt ter-
mini ex quibus proposi-
tiones constantur.

2. Propinqua, sunt
propositiones ex quibus
immediatē conficitur
syllogismus.

1. Ex parte terminorum
quæ appellatur figura.

2. Ex parte proposi-
tionum quæ nominatur
modus.

De materia remota nempe terminis. {
 Notandum
 quod tres sunt
 termini in om-
 ni syllogismo,
 nempe
 }

1. Maior.
2. Minor.
3. Medius.

Maior terminus vel maius extremum est quod coniungitur cum medio in maiore propositione.

Minor terminus vel minus extremum est quod coniungitur cum medio in minore propositione.

Medius vero terminus, est qui bis sumitur ante conclusionem, ipsam vero conclusionem non ingreditur, ut omne animal est corpus, omnis homo est animal, ergo omnis homo est corpus.

Animal est medius terminus, corpus est maior, homo est minor.

Notandum, quod omnis terminus bis ponitur in Syllogismo, maior in maiore propositione & conclusione; medius in maiore & minore, nec omnino in conclusione: minor in minori propositione & conclusione.

Medius autem terminus nominatur à dialecticis

- {
1. Medium, quatenus vnit & coniungit vnum extremum alteri.
 2. Argumentum quatenus est causa vt conclusioni de qua dubitatur fides adhibeatur.

De materia } Propositiones item in omni
propinqua, i. }
propositionib' } Syllogismo tres sunt, nempe,

1 Maior quæ à dilecticis interdum absolute propositio nominatur, prima, s. Syllogismi enunciatio.

2 Minor, etiam assumptio dicitur, quæ est secunda syllogismi enunciatio.

3 Conclusio, quæ notam illationis sequitur, & ex maiori, & minori infertur & est tertia syllogismi enunciatio.

De forma
remota, scil.
figura,

{ Figura autem syllogismi est
medij termini cum cæteris
dispositio quoad subiectionem
& prædicationem.

1 Altera in qua medium est subiectum maioris propositionis, & prædicatū minoris, ut omne animal est corpus vide instantiam præcedentem.

2 Altera est in qua medium est prædicatū in utraq; propositione s. maiori & minori.

Est autem
figura triplex

3 Altera in qua medium subiectum est in propositione utraq; , ut omnis homo est corpus, aliquis homo est animal, ergo aliquod animal est corpus. Vnde versus (Sub. præ. prima, bis præ. secunda, tertia bis Sub.)

Sic

Sic exponitur, medium in prima figura subiectum est in vna præmissa, prædicatum in altera, in secunda figura, bis prædicatum, & prædicatum in vtraque præmissa, in tertia figura bis subiectum, & subiectum in vtraque præmissa.

De forma propinqua, i. modo.

Modus est ordinatio propositionum in syllogismo secundum certam qualitatem, & quantitatem.

Syllogismo-
rum autem
modus duplex
est, alij enim
sunt

1 Indirecti, in quibus inferitur conclusio, in qua minus extremum de maiori prædicatur, vt omne animal est viuens. Omnis homo est animal, ergo aliquod viuens est homo.

2 Directi, in quorum conclusione maior extremitas prædicatur de minore, vt omne animal est viuens, omnis homo est animal, ergo omnis homo est viuens.

Eorum autem qui directe, concludunt alij sunt

1 Perfecti,

2 Imperfecti.

1 Perfecti, qui per se apparent necessario concludere, & qui ita perspicue & clare conclusionem inducunt, vt ipso rationis lumine eius firmitas in concludendo perspiciatur & tales sunt modi quatuor in prima figura.

2 Imperfecti, qui per se non ita apparent necessaria

necessario concludere, sed per reductionem ad alios syllogismorum modos euidentes sunt, tales vero sunt modi secundæ tertiæque figuræ qui ad modos primæ figuræ reducuntur ut infra dicemus.

Omniū autem modorum nomina numero nouemdecem, his versibus continentur a sophistâ. 1. Barbara 2. Celarent. 3. Darii 4. Ferio 5. Baralipson 6. Celantes. 7. Dabitis. 8. Fapesmo 9. Frisolesomoru. 10. Cesare. 11. Camestres. 12. Festino. 13. Baroco. 14. Darapti. 15. Felapton. 16. Disamis. 17. Datifi. 18. Bocardo. 19. Ferison.

Notandum quod nouem priores ex his modis ad primam figuram pertinent, quatuor sequentes ad secundam, sex ultimi ad tertiam.

Ex modis autem primæ figuræ quatuor priores directi sunt, quinque vero posteriores indirecti, in quibus quantum ad positionem terminorum in præmissis, nulla est differentia a perfectis modis, sed solum quia est inuersio terminorum in conclusione.

Quia in directis maior terminus prædicatum conclusionis est, minor subiectum: In indirectis vero minor terminus prædicatum, & maior subiectum.

Notandum autem quod ex ea literarum observatione, de qua supra diximus in conuersione, facile est syllogismos per omnes formare modos: Nam *A*. vniuersalem affirmatiuam denotat, *E*. vniuersalem negatiuam, *I*. particularem

rem affirmatiuam, 0. particula: em negatiuam.

Deinceps notandum in singulis dictionibus esse tres syllabas, nam vbi sunt plures, vltimæ adiiiciuntur metri causa, per primam syllabam maior intelligitur: per secundam minor, per tertiam conclusio, vt in his exemplis.

1. Barbara { Omnis virtus est qualitas.
Omnis iustitia est virtus,
Ergo,
Omnis iustitia est qualitas.

Fig { 2. Cesare. { Nullus homo est expers rationis.
Omnis Asinus est expers rationis; Ergo,
Nullus Asinus est homo.

3. Darapti { Omne animal est viuens.
Omne animal est corpus,
Ergo,
Aliquod corpus est viuens.

Duplices sunt regulæ syllogismo-
rum aliæ { 1 Generales omnium figurarum.
2 Speciales quæ diuersæ diuersis figuris conueniunt.

Regulæ generales quæ in omni syllogismo obseruantur quatuor sunt,

1 Prima, ex ambabus præmissis particularibus nihil sequitur in syllogismo, & quando vtraque præmissa particularis est, nulla conclusio ex his inferri potest.

Secunda

3. Secunda, ex ambabus præmissis negatiuis in syllogismo nihil sequitur.

3. Tertia si aliqua præmissarum particularis sit, oportet conclusionem esse particularem, nam particularis conclusio recte inferri potest ex vniuersalibus præmissis, sed nunquam vniuersalis conclusio ex præmissa particulari.

4. Quarta, si aliqua præmissarum fuerit negatiua, oportet conclusionem esse negatiuam, nam ex paris affirmatiuis nunquam concluditur negatiua.

De particularibus autem regulis, obseruandum quod duæ sunt catholicæ regulæ primæ figuræ.

1. Prior est, in modis directis & perfectis, primæ figuræ, semper oportet maiorem esse vniuersalem.

2. Posterior est, in modis directis & perfectis primæ figuræ, semper oportet minorem esse affirmatiuam, vnde si vel maior sit particularis, aut minor negatiua in prima figura, nihil sequitur.

Secundæ item figuræ sunt duæ leges & regulæ, 1. prima, oportet maiorem semper esse vniuersalem in secunda figura.

2. Secunda, oportet conclusionem in secunda figura semper esse negatiuam, vnde vbi in secunda figura aut maior particularis est, aut affirmatiua conclusio, nihil sequitur.

Tertiæ item figuræ duæ regulæ. 1. Prima, oportet minorem in tertia figura semper esse affirmatiuam. 2. Secunda,

2. Secundo oportet conclusionem in tertia figura semper esse particularem, unde si aut minor sit negatiua, aut conclusio vniuersalis in tertia figura, nihil sequitur.

Not. Veritas harum particularium regularum clare apparebit, inspiciendo particulares modos cuiuslibet specialis figure.

Ob. Argumentatio est actio rationis, nam idem est argumentari quod discurrere: discurrere autem est propria actio intellectus, at oratio est actio lingue, dicitur enim oratio quasi oris ratio, ergo argumentatio non est oratio.

1. Formaliter, quoad essentiam, sic est interior discursus intellectus.

Resp. Argumentatio consideratur tum

2. Significatiue, quoad expressionem, sic est exterior discursus oris & oratio, unde argumentatio non aliter oratio dicitur, nisi quatenus exprimitur oratione.

Ob. Bona est ea argumentatio in qua omnes leges argumentationis obseruantur, sed in argumentatione mala: vt homo est animal, ergo homo est Asinus, obseruantur omnes conditiones, cum omnes partes legitimas habeat 1. Antecedens, 2. Consequens, 3. Notam. Ergo argumentatio mala est bona.

1. Quoad formam sic est bona.

2. Quoad materiam sic est mala

Resp. Argumentatio bona bifariam dicitur aut

mala, Nam ut sit bona secundum formam, satis est ut denotetur per notam conclusionis unam inferri ex altero, ac vero ut sit bona secundum materiam requiritur, ut re ipsa referatur. Et ut consequens necessario pendeat ab antecedente.

Ob. Una species eiusdem generis non praedicatur de altera, sed exemplum est inductio & Enthymema syllogismus, ut inquit *Arist. lib. 1. Demonstr. cap. 1.* ergo membra confunduntur & mala est diuisio.

Resp. Syllogismus duplex est,

1. Perfectus, ex tribus constans propositionibus, & talis non est enthymema.
2. Diminutus, ex duabus constans, & talis ibi dicitur Enthymema.

Inductio, item duplex est

1. Consummata, quae est proceffus ab omnibus singularibus ad ipsum vniuersale.
2. Inchoata, quae est ab uno aut ab aliquibus singularibus ad aliquid singulare, & huiusmodi inductio exemplum est.

Obiect. Omnes species argumentationis ad Dialecticam spectant, sed solum inductio & syllogismus ad Dialecticam spectant affirmante

Aristotele

Aristotele allegato loco : Enthymema vero & exemplum ad oratores, ergo Enthymema & exemplum non sunt species argumentationis.

Resp. Duo spectantur in 1. Doctrina exemplo & Enthymemate: 2. Et vsus.

1. Doctrina & modus docendi præcepta quibus sunt formanda, & sic pertinent solum ad Dialecticam.

2. Vsus & praxis, & exercitium ipsorum præceptorum, & sic spectant ad orationem: non enim docet orator quomodo fabricanda sunt, sed à Dialectica fabricatis utetur.

Obiect. Omne genus conuenit æqualiter suis speciebus, non vni magis quam alteri, sed argumentatio illis conuenit inæqualiter, vt magis syllogismis quam cæteris, cum syllogismus sit perfectissima argumentatio, Ergo.

Resp. Argumentatio consideratur quoad 1. Essentiam, quæ definitione explicatur, sic æque conuenit vniuersis.

Effectum, & actum probandi & faciendi fidem, sic maxime syllogismo, inde inductioni. Deinceps enthymemati, postremo exemplo.

De Syllogismo.

Obiect. Definitio constare debet ex genere proprio & differentia, vt asserit *Arist. lib. 6. Topicorum cap. 3.* at oratio non est proximum syllogismi genus sed argumentatio, ergo male definitur.

Resp.

Resp. Conueniens, id est, necessarium non est, vt docet *Arist.* eodem in loco.

Nam duo spectantur in definitionis constructione, nempe

1. Modus, qui est ex genere & differentia.

2. Finis, qui est euidentia rei definitæ, in modo ergo artem respicimus, in fine cognitionem, quamuis ergo ex ratione artis consisteret ex genere proximo, tamen ratione finis potest ex remoto, vbi ipsum est notius.

Obiect. Si in syllogismo omni necesse est sequi conclusionem ex præmissis, tum vnus syllogismus necessarius est & demonstrativus, nullus autem topicus, at id falsum est; ergo.

Resp. Duplex intelligitur necessitas in syllogismo

1. Consequentia, quoad connexionem conclusionis cum præmissis, & hæc est in omni legitimo syllogismo.

2. Veritatis, quoad ipsas propositiones, & hæc est solum in demonstratiua. Prior necessitas est hypothetica quia concessa præmissarum veritate necesse est sequi conclusionem. Posterior autem est positiva, posterior demonstratiua propria, prior omnium communis.

Ob. In qualibet propositione sunt duo termini,

mini, sed tres sunt propositiones in syllogismo ergo sunt sex termini & non solum tres.

Resp. Nego argumentum, quia quilibet terminus bis accipitur in syllogismo, sunt ergo tres solum diuersi in specie, licet sex sunt quoad numerum.

Obiect. Omnis terminus est quiddam extremum, at medium non est extremum, ergo nullus est medius terminus.

Resp. Medius terminus consideratur respectu

1. Præmissarum, quas semper aliqua ex parte terminat & sic est extremum.
2. Extremitatum, quas vnit & coniungit, & sic est medium.

Obiect. Syllogismus constat ex duabus tantum propositionibus, vt affirmat *Arist. lib. 1. De monstr. cap. 3.* ergo non constat ex tribus.

Resp. Constat ex duabus tantum propositionibus, verum est, præmissis, & eas *Arist.* intelligit.

Nam duplex est modus propositionum in syllogismo, nam alia se habent.

1. Actiue, quæ scil. ad alias inferunt vt præmissæ, & tales duæ solum sunt in syllogismo.
2. Passiue, quæ scil. ab alijs inferuntur, vt conclusio, & talis in syllogismo vnica.

Obiect. Dispositio est actio, & disponere est agere, at figura non est actio, ergo non est medij termini dispositio.

Resp.

Resp. Dispositio capitur bifariam nempe { 1. Pro actu disponendi & sic est actio.
2. Pro modo & ordine disponendi, & sic non est actio, & sic sumitur à sophista.

Obiect. Id quod prædicatur de vtrisque extremitatibus, est super vtrasque extremitates: id quod subiicitur vtrisque est infra vtrasque: at medium non est supra aut infra extrema, sed inter vtrasque, ergo medium non est prædicatum in secunda figura, & subiectum in tertia.

Resp. Medium duplex, alterum { 1. Positione.
2. Coniunctione.

1. Positione, quod scil. inter extrema ponitur, ut centrum in circulo.

2. Coniunctione, quod vnit & coniungit extrema, & tale, est medium in secunda & tertia figura, Nam licet sit supra vel infra extrema, quoad positionem & prædicationem; est tamen inter extrema quoad coniunctionem, quatenus coniungit extrema in conclusione. At medium in prima figura est utroque modo medium.

Obiect. Impossibile, necesse & modus est, ut supra dictum est, at non est ordinatio propositionum in syllogismo quoad quantitatem & qualitatem, ergo modus male definitur.

R. Modus duplex, { 1. Propositionis, qui in propositionis determinatione consistit, de qua dictum est.
2. Syllogismi, qui s. in ordinatione propositionum consistit, & talis hic definitur.

Obiect. Sequitur, *Socrates est corpus: Socrates est rationalis, ergo quoddam rationale est corpus, ergo sequitur conclusio ex puris particularibus.*

Resp. Duplex est Syllogismus, { 1. Expositorius & informis.
2. Figuralis & artificiosus.

1. Expositorius & informis, qui est ille cuius medium est singulare singulariter acceptum.

2. Figuralis & artificiosus, qui sc. in modum & figuram compingitur. Prior esse potest ex singularibus, hic vero nunquam: itaque quando dico syllogismum non esse ex particularibus, intelligo compactum in modo & figura.

Obiect. Medium in prima figura includitur in minori termino necessario. At minor terminus ingreditur conclusionem, ergo & medium conclusionem ingreditur.

Resp. Ingreditur quidem per Accidens idque secundum rem, sed non ingreditur per se & secundum vocem, eo sc. modo quo ponitur in præmissis.

Obiect. Sequitur in secunda figura, Omne risibile est animal rationale, Omnis homo est animal rationale, ergo omnis homo est risibilis, ergo sequitur conclusio affirmans in secunda figura.

Resp. Conclusio duplex est, { 1. Materialis.
2. Formalis.

1. Materialis, quæ est ex rerum cohærentia, & talis bona consequentia affirmatiua esse potest in secunda figura, vbi omnes termini æquales sunt.

2. Formalis, quæ est ex propositionum dispositione, & quæ est in aliquo istius figuræ modo, & talis solum est negativa in secunda figura.

SECTIO XXVI.

De reductione Syllogismorum.

NOtandum quod modi posteriorum figurarum ad primæ figuræ modos reduci possunt.

Consideranda autem sunt in reductione

{	1. Finis & causa.
	2. Modus & regulæ quibus reductio perficitur.

1. Causa est imperfectio eorum syllogismorum qui in earum figurarum modis efformantur.

2. Finis & vsus, vt syllogismis, in quibus perse non appareat, concludendi necessitas, fides & euidencia adhibeatur.

Reductio autem est duplex

{	1. Per ostensionem.
	2. Ad impossibile.

1. Per ostensionem, quæ est cum aliquis imperfectus syllogismus ad perfectum reduci-

tur per conuerſionem, alicuius propoſitionis per eodem terminos, vt in Cæſare: Nullus homo eſt immortalis, omnis Angelus eſt immortalis, ergo nullus Angelus eſt homo: Ad Celarent, per ſimplicem cōuerſionem maioris: Nullum immortale eſt homo. Omnis Angelus eſt immortalis, ergo nullus Angelus eſt homo.

2. Adimpoſſibile quæ eſt cum ex contradictorio concluſionis, cum aliqua præmiſſarum inferitur contradictorium alterius præmiſſæ, vt in Baroco: Omne viuens eſt animatum, aliquis lapis non eſt animatus, ergo aliquis lapis non eſt viuens.

Retineatur maior, Omne viuens eſt animatum, ſumatur contradictorium concluſionis, Omnis lapis eſt viuens & inferitur in Barbara contradictorium minoris, Omnis lapis eſt animatus.

1. De modo autem reduktionis notandum primo quod ſunt quatuor conſonantes, *B. C. D. F.* Quocirca omnes aliarum figurarum modi reducendi ſunt ad eos modos, qui ab eodem conſonante incipiunt, vt Cæſare & Cameſtres ad Celarent, Baroco & Bocardo ad Barbara, &c.

2. Secundo notandum quod & quatuor alix conſonantes ſunt in ſyllabis, Primo *S.* & hæc denotat propoſitionem per vocalem præcedentem designatam convertendâ ſimpliciter. Tertio *H.* & hæc notat transpoſitionem præmiſſarum, vt ex maiori fiat minor. Secundo

do P. & hæc notat eodem modo conuerſionem per accidens. Quarto C. & hæc notat talem modum reducendum per impossibile ſumpto contradictorio concluſionis loco præmiſſæ notatæ per vocalem antecedentem.

SECTIO XXVII.

De Enthymemate.

Def. **E**Nthymema eſt ſyllogiſmus imperſectus in quo ex vnica propoſitione inferitur concluſio, vt, omne animal viuit, ergo omnis homo viuit:

Notandum, quod ſyllogiſmus formaliter perfectus ex duabus præmiſſis concluſionem inferrentibus conſiſtit.

Ideoq; cum Enthymema ex vnica præmiſſa conſtat, igitur imperſectus quoad materialem, ſ. aut formalem perfectionem ſyllogiſmi eſſe dicitur: eſt tamen perfectus virtualiter, quatenus per vnā præmiſſam explicatam, alteram in mente habet intellectam, vnde æq; firmum probandi robur habet atque ſyllogiſmus.

Syllogiſmus dicitur	}	1. Euidentiā	}
imperſectus biformiter, & quoad		probationis.	
	}	2. Firmitatem	}
		probationis.	

Quoad euidentiā probationis, & ſic Enthymema imperſectus ſyllogiſmus vere dicitur, cum altera præmiſſa careat, ex qua inferitur concluſio.

Quoad firmitatem probationis: & sic Enthymema imperfectus non est intelligentibus auditoribus, neque minorem necessitatem habere videtur quam syllogismus.

Reductio ad Syllogismum.

Reducitur autem enthymema ad syllogismum per oppositionem præmissæ intellectæ, quomodo autem reducatur, intelligitur cum cognoscamus quæ præmissa deficit, quod ex terminis cognoscitur in Enthymemate collocatis, nam si maior terminus semel solum sumatur, deficit maior propositio; si autem semel minor, ea deficit: prædicatum autem conclusionis, maior terminus; subiectum, minor. In eo igitur casu ex termino deficiente & medio formanda propositio est, quæ adiecta prioribus consumatum syllogismum facit, V. G. Omne animal currit, ergo omnis homo currit: Maior terminus currit, ibi bis ponitur, ergo maior propositio non deficit sed minor, quia minor terminus (homo) semel tantum recensetur. Minor igitur propositio ex deficiente minori termino, & medio termino fabricanda est, omnis homo est animal, & perfectus euadit syllogismus.

Ob. Enthymema est syllogismus. Sunt diuersæ species argumentationis, ergo syllogismus non prædicatur de Enthymemate, & consequenter male definitur.

Resp. Enthymema & syllogismus explicatus & perfectus sunt diuersæ species: Enthymema

mema autem est syllogismus imperfectus & implicitus.

Ob. Omnis reductio est posterioris in priora, sed syllogismus non est prior enthymemate, quia species eiusdem generis sunt simul natura, affirmante *Arist. in postprædicamentis, in cap. de modis simul*: ergo enthymema non reducitur ad syllogismum.

R. sp. Prius
bifariam dici-
tur.

1. Origine, vel constituti-
one, sic enthymema & syllo-
gismus simul sunt, ut omnes
species eiusdem generis.

2. Perfectione, & sic syl-
logismus est prior enthyme-
mate, & perfectior, & sic re-
ducitur enthymema ad syllo-
gismum.

SECTIO XXVIII.

De Inductione.

Def. **I**nductio est argumentatio procedens à singularibus sufficienter enumeratis ad vniuersale: ut, *Socrates est rationalis, Plato est rationalis, & sic de cæteris*: ergo omnis homo est rationalis.

(Argumentatio) genus est in definitione quam dux sequuntur differentia.

1. Prior (procedens à singularibus) per
cam

eam enim à syllogismo & enthymemate discernitur, quæ procædunt ab vniuersalibus ad vniuersalia, vel ad singularia: (à singularibus s. sufficienter enumeratis) i. omnibus simul collectis in antecedente.

2. Posterior (ad vniuersale) per eam autem discernitur ab exemplo quod ab vno singulari procedit ad aliud, & non ad vniuersale.

Notandum,
quod singulare
bisariam
accipitur.

1. Absolute, vel indiuiduo,
vt *Socrate, Virgilio.*

2. Compare, pro minus
vniuersali, s. pro inferiori re-
spectu alicuius superioris,
quomodo species alicuius ge-
neris possunt dici eius singu-
laria, vt homo, & brutum ani-
malis, & hoc modo sumitur
singulare in definitione in-
ductionis.

Notandum
item, quod v-
niuersale ca-
pitur

1. Indefinitè, vt in hac, ho-
mo spirat.

2. Vniuersaliter, vt in hac,
omnis homo spirat, & hoc
modo intelligitur fieri pro-
gressum ad vniuersale in in-
ductione.

Ob. Argumentatio omnis est motus intel-
lectus, & per consequens inductio: sed intel-
lectus non procedit ex singularibus, cum non
cognoscat singularia, cum proprium obiectum
intellectus sit vniuersale, vt singulare sensus.

1. phy.

1. *phy. cap. 3.* ergo inductio non est a singularibus.

Resp. Intellectus consideratur vel

- 1. Per se, & sic solum vniuersalia cognoscit.
- 2. Quatenus vnitur cum sensu, & sic cognoscit singularia.

Ob. In omni argumentatione antecedens debet esse notius consequente: ut singulare non est notius suo vniuersali, sed è contra, ut *Arist. 1. phy. cap. 1.* docet: ergo non procedit a singularibus.

Resp. Vniuersale, quoad naturam; singulare, quoad nos, notius est.

Notitia duplex:

- 1. Apprehensiuæ, qua aliquid quouis modo intelligitur: sic singulare nobis notius quam vniuersale.
- 2. Demonstratiuæ, qua aliquid perfecte cognoscitur: sic vniuersale nobis notius singularibus.

Ob. In hoc argumento a singularibus ad vniuersalia proceditur: Socrates currit, Plato currit, & sic de cæteris omnibus hominibus: ergo omnis asinus currit: tamen ibi non est bona consequentia.

Resp. Inductio est in qua arguitur a singularibus non ad quodvis vniuersale, sed eorum singularium quæ adducuntur in antecedente.

SECTIO XXIX.

De exemplo,

Def. **E**Xemplum est argumentatio, in qua ex vno aut quibusdam singularibus alteri probatur, vi alicuius similitudinis in ipsis existentis: vt, Socrates est rationalis, & Plato est rationalis, ergo Nichomachus est rationalis.

In qua definitione partes obseruantur: nam ponitur (argumentatio) loco generis: duplex autem differentia.

1. Prior (in qua ex vno aut quibusdam singularibus) nempe in antecedente positus, quæ adiicitur ad differentiam Enthymematis & Syllogismi quæ ab vniuersalibus procedunt.

2. Posterior (alterum singulare probatur) i. in consequente inducitur, quæ differentia adiicitur vt discernatur ab inductione, in qua a singularibus collectis arguitur ad vniuersale.

Tertia pars definitionis (vi alicuius similitudinis in ipsis existentis) quæ ostendit vnde vis probationis procedit in exemplo, nimirum propter similitudinem ipsorum singularium, quorum alterum infert, alterum insertur ad se invicem. Sicut autem Enthymema reducitur ad syllogismum, sic exemplum ad inductionem, sed duplici facta mutatione, altera in antecedente, in qua perfectam oportet esse nume-

numerationem singularium; altera in consequente, in qua singulare oportet mutari in universale.

Ob. Vnum singulare alteri simile, non est notius altero, sed omnis argumentatio procedit à magis noto ad minus notum, ergo exemplum non est argumentatio.

Resp. Singularia considerantur dupliciter, nempe

1. Quoad rem ipsam & materiam, & sic vnum singulare non est notius altero.

2. Quoad nos, & sic vnum singulare notius altero esse potest, & sic aliud probare potest.

Obiect. Quod rem solum illustrat, id non probat: sed exemplum solum illustrat, ut omnes dicunt Dialectici: ergo non probat, & per consequens non ostendit vnum singulare ex altero.

Resp. Exemplum spectatur, vel

1. Sub generali ratione argumentationis quatenus quædam argumentatio est, & sic probat.

2. Sub particulari, ratione exempli quatenus exemplum est, & sic illustrat, probat igitur ratione illationis, illustrat ratione similitudinis.

Exempla

Exempla
sunt duplicis
ordinis: alia
enim adhibi-
ta sunt.

1. Ad præcepta intelligen-
da, & ea solum illustrant.

2. Ad conclusiones infe-
rendas, & ea proculdubio pro-
bant, maxima autem pars Di-
alecticorum diversa hæc ex-
emplorum genera confunden-
tes ex ignorantia, omnia ex-
empla illustrare solummodo,
non probare existimant. Hinc
clamant, sed falso, sed impe-
rite, sine veritate, sine arte.
Qui tamen error à communi
ore omnium, & aures affecit
falso sono, & infecit animos
falso sensu. Tantum est alie-
na lingua nostræ menti præ-
iudicium.

FINIS.

